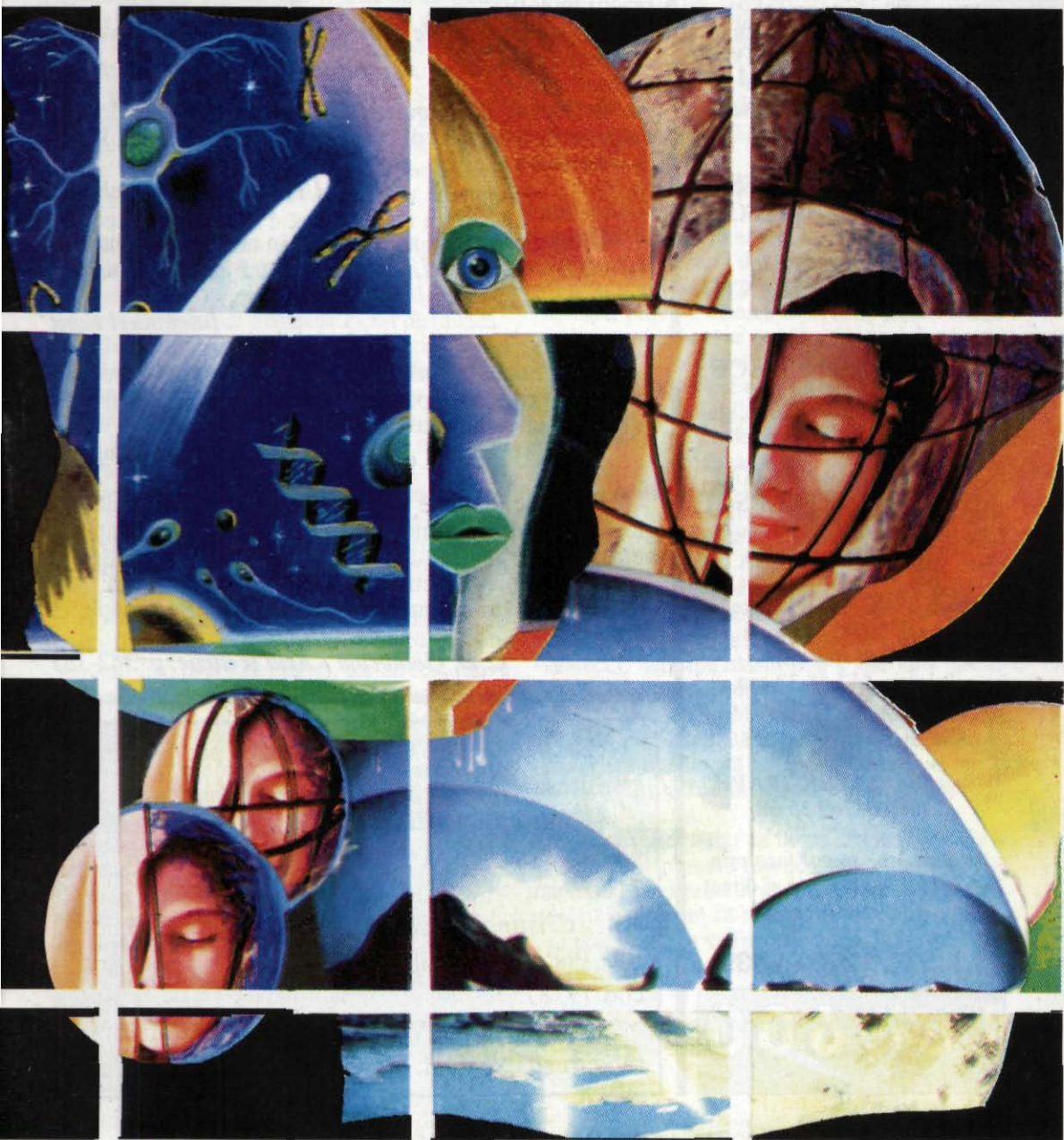


UNIVERS PSYCHO

ILUZIA(I)

Nr. 5
2/1995





**SOCIETATEA
ȘTIINȚĂ & TEHNICĂ SA**

Societate cu capital de stat,
funcționând sub egida
Ministerului Cercetării și
Tehnologiei, înmatriculată în
Registrul Comerțului
cu nr. J 40/6775/1991

Consiliul de administrație
IOAN ALBESCU - Director
NICOLAE NAUM
ȚURLICĂ LILIANA

Redactori
EMILIAN M. DOBRESCU
CRISTINA ANISESCU

Tehnoredactor
PAVEL D. CONSTANTIN

Coperta
CRISTINA ANISESCU
ILEANA LĂLUȚ

Difuzarea
CORNEL DANELIUC
MUGUREL NIȚULESCU
(telefon: 617 58 33 sau
223 15 20, int. 1151)

Adresa: Piața Presei Libere nr.
1, cod. 79781, sector 1,
București
Telefon: 617 58 33 sau
223 15 20, int. 1151

Tiparul:
Tipografia "INTERGRAPH"
Telefon: 769 35 68

Abonamente se pot face prin
Rodipet S.A., precum și direct
la redacție.

I.S.S.N. 1223 - 0839

Lei 600

ILUZIA

în definiții

lat. - *illutio*
fr. - *illusion*
engl. - *illusion*

"Tulburarea, mai mult sau mai puțin pasageră, a proceselor reflectorii, finalizată cu deformarea produselor acestora (imagini perceptive, intelective, stări afective, reacții motorii)."

(*Dicționar de psihologie - P. Popescu Neveanu, Editura Albatros, 1978*)

"Reflectare denaturată a obiectelor și fenomenelor. Se caracterizează prin concretitudine fiind generată întotdeauna de un excitant real."

Prof. Univ. Dr. Ursula Șchiopu

"Simțurile noastre nu ne induc în eroare, nu pentru că judecă totdeauna just, ci pentru că nu judecă în nici un fel".

Immanuel Kant

"Interpretarea deformată a o serie de stimuli percepuți în anumite contexte spațio-temporale și în baza unei anumite practici cu obiecte date".

Ana Tucicov Bogdan

"Astfel de iluzii de care sunt pline cărțile de psihologie erau socotite în mod curent doar simple ciudățenii, neînsemnate lacune ale aparatului nostru perceptiv. Astăzi sunt privite cu ceva mai multă deferență. Am ajuns să ne dăm seama că ele nu reprezintă excepția, ci regula."

E. H. Gombrich - Artă și iluzie, p. 362-363

Colaborările dumneavoastră pot fi trimise
pe adresa:

*Emilian M. Dobrescu, Academia Română,
Calea Victoriei nr. 125, sector 1, București, cod
71102 sau*

*Cristina Anisescu, S.C. "Știință & Tehnică"
SA, Piața Presei Libere nr. 1, sector 1, București,
cod 79781.*

Materialele vor fi dactilografiate la două
rânduri și, eventual, în două exemplare.

Iluzia de a explicita iluziile

In ultimii ani, dar nu numai acum, s-au trăit, la modul cel mai dramatic, cumplite și amare deziluzii. În mod cert, ele ar fi putut să fie evitate dacă nu ar fi fost percepută într-un mod eronat, dacă nu s-ar fi apreciat greșit, realitatea.

Chiar prăbușirea regimului de mână forte al lui Ceaușescu s-a datorat iluziei că se putea merge la infinit folosindu-se organele de represiune. Apoi a urmat marea iluzie că o dată cu dispariția lui Ceaușescu, totul se va schimba în bine, în mod spontan și foarte rapid. Și-a făcut repede loc iluzia că te poți îmbogăți peste noapte, depunând bani la un "circuit de întrajutorare". Alții au crezut că investind mulți bani, timp și mai puțină muncă, vor putea obține o diplomă universitară, hrănindu-se cu iluzia că aceasta ar suplini automat competența profesională. În sfârșit, alții s-au amăgit cu iluzia că străinătatea îi așteaptă cu brațele deschise, oferindu-le cele mai minunate locuri de muncă.

Chiar noi, ziarisții, am trăit iluzia că am putea realiza o presă liberă, independentă, fără nici un fel de conotații ideologice sau politice. Mă tem că nu avem spațiu ca să enumerăm toate iluziile, hrănite din speranța de mai bine, care s-au consumat de atâta amar de vreme și înainte de 1989, dar mai cu seamă după.

Remarcabil este faptul că la fiecare iluzie se asociază, de regulă, cineva care va fi deziluzionat și altcineva care va profita de pe urma acestei iluzii.

Astfel, foarte mulți au fost deziluzionați de noua libertate întronată după 1989 (care a semănat mai degrabă a haos), dar au fost câțiva (mai puțini la număr) care au profitat de pe urma ei. Mulți, foarte mulți, au fost dezamăgiți de "circuitul de întrajutorare", dar au existat și "norocoși", care s-au "realizat" prin acest procedeu. Și exemplele ar putea continua.

Mai îngrijorător este faptul că multe din realitățile pe care le percepem ca solide și serioase, în concordanță cu percepțe etice corecte s-ar putea dovedi, în curând sau mai târziu, amăgitoare iluzii, transferându-se treptat-treptat în amare deziluzii.

Cum revista noastră și-a propus încă de la apariție să trateze din punct de vedere psihoso-

ciologic teme majore ale realității actuale, apare de neevitat situația de a aborda problematica iluziilor.

Dar ce reprezintă iluzia? După cum ne arată Micul Dicționar Enciclopedic (Editura Științifică și Enciclopedică, ediția a II-a, 1978), "iluzie" este un substantiv feminin, cuvânt provenit din latină prin filieră franceză, care semnifică "percepție falsă care, spre deosebire de halucinație are loc în prezența obiectului" - cu explicitare pentru iluzia optică: "percepere denaturată a unor figuri sau obiecte, datorită particularităților procesului de formare a imaginilor pe retină", la care DEX (Editura Academiei RSR, 1975) adaugă: "percepere falsă... determinată de anumite stări psihice sau neuroase". În sfârșit, la figurat, iluzia este definită ca un "fapt de a lua o aparență sau o ficțiune drept realitate; înșelare; amăgire" sau "speranță neîntemeiată, dorință neîndeplinită, himeră".

Dar sunt o mulțime de lucruri pe care le numim iluzii și care se încadrează cu greu, sau nu se încadrează în aceste definiții. Spre exemplu stereogramele - din care una reproducă mai mult sau mai puțin reușit pe coperta a patra a revistei, printr-o tehnică a privirii, crează iluzia vederii în spațiu - se pot încadra în definiția de mai sus? Sau faptul că anumite aspirații, dorințe, se dovedesc pentru unii iluzii și pentru alții realități tangibile. Sunt mulți care au trăit cu iluzia că în occident s-ar realiza, dar sunt și alții care s-au realizat în occident, uneori realitatea depășindu-le chiar cele mai optimiste speranțe. Deci, în timp ce pentru unii o anumită situație se dovedește a fi o himeră, pentru alții ea devine realitate. Asta pentru că iluzia, uneori, este o percepție subiectivă și, într-o oarecare măsură, relativă.

De altfel, orice încercare de a da acestui subiect o definiție exhaustivă și absolută este o iluzie. Totuși, credem că merită riscul de a aborda această problemă, cu atât mai mult cu cât dorim să explicităm, într-o oarecare măsură, mecanismul care stă la baza percepției eronate a realității și modul în care unii profită de această greșală.

Până și noi trăim cu iluzia că, pe parcursul a mai multor numere (nu neapărat consecutive), vom descifra tainele percepției și consumării iluziilor. Sperăm că merită efortul și că inițiativa noastră nu se va finaliza cu o deziluzie.

Ioan Albescu

Despre iluzie

Iluzia nu este o simplă rătăcire a minții sau o născocire arbitrară. Ea pornește întotdeauna de la ceva real, pe care simțurile noastre îl denaturează, luând dorința drept realitate. Iluziile sunt legate de speranțele și dorințele oamenilor, ele își găsesc adăpost mai curând în inima omului, decât în mintea lui. De aceea este atât de chinuitoare abandonarea iluziilor și de aceea oamenii le cultivă cu atâta încăpățănare, adesea împotriva evidenței și a logicii, chiar și atunci când autoamăgirea este indubitabilă.

O istorie a iluziilor ar putea vorbi despre căutarea binelui și a adevărului, ar dezvălui cele mai intime taine din adâncurile sufletului.

Pentru a ajunge la adevărul autocunoașterii, oamenii au trebuit să treacă prin multe momente de rătăcire și să trăiască nenumărate iluzii.

Iluziile nu se aseamănă între ele. Există iluzii istoricește inevitabile, predestinate, peste care omenirea a trebuit să treacă, plătindu-le adesea foarte scump. Eliberarea de ele nu se obține întotdeauna pe cale rațională, iluziile se risipesc abia după ce și-au trăit traiul în inimile oamenilor. Aproximarea de adevărul care dezvăluie sensul existenței presupune întotdeauna o trăire intensă, cu alte cuvinte nu este un simplu act rațional, ci un proces vital. Cunoașterea străfundurilor reclamă o participare intensă a inimii și minții, voință și curaj, curaj în fața vieții pline de contradicții, în fața răspunderii pentru propria noastră soartă și pentru soarta celorlalți.

Există iluzii care au înrobitor omul timp de secole, iar înlăturarea lor a însemnat întotdeauna un pas înainte spre dobândirea libertății. Sunt și iluzii care, dimpotrivă, l-au ajutat pe om să se mențină, să-și păstreze în orice împrejurări credința în idealuri, l-au ajutat să fie și să rămână om. O valoare deosebită poate să aibă și o năzuință irealizabilă, dar orientată spre un țel înalt, de neatins. Credința în triumful binelui și al dreptății în societățile cu clase este o pură iluzie, dar această credință a stat la baza năzuinței oamenilor spre o viață demnă. Ce ar fi devenit omenirea fără această credință? Luciditatea și bunul simț l-au readus pe om la realitate, stingând elanurile acolo unde nebunia inimilor îndrăznește și nobile croia drum spre triumful dreptății.

De care parte sunt, în ultimă instanță, iluziile și de care parte judecata sănătoasă? Unde este nebunie și unde este înțelepciune? Judecata sănătoasă se transformă în nebunie, iar iluzia dezvăluie o dimensiune tănuțată a existenței. Contrariile se suprapun în modul cel mai neașteptat. Ce se ascunde în această dialectică a înțelepciunii și nebuniei, a iluziei și lucidității, a romantismului și cinismului? Morala și cunoașterea, adevărul și binele se dovedesc a fi într-o mai strânsă legătură decât s-ar părea la prima vedere.

Iluziile denaturează imaginea lumii, dar și absența lor ar lipsi viața de multe accente emoționale și impulsuri volitive. Omul dăorează mult iluziilor, printre altele chiar unele relevații de profunzime.

Se întâmplă ca idealurile să fie declarate iluzii. Pe această poziție se situează practicisumul, cinismul, scepticismul. Cincul își bate joc de idealurile și convingerile sacre ale oamenilor, considerându-le iluzii. El se laudă că nu cunoaște iluzii și crede că e animat de dragostea pentru adevărul pur, trăiește prin propria ostilitate față de idealuri, prin trădarea lor. Or, tocmai asta este iluzia lui.

Depărtându-se de unele iluzii, oamenii sunt adesea atrași de altele, dar și acest pas greșit îi poate apropia de adevăr. Deseori, căile ocolite duc la atingerea țelului urmărit. Omenirea va cunoaște și va dobândi libertatea reflectând la propriile sale greșeli, căutând sensul evoluției sale interioare.

Nemulțumirea de sine îl face pe om să tânjească după ideal, să năzuiască la atingerea lui. Dacă însă viața îl obligă să-și trădeze mereu idealurile, această împrejurare poate declanșa hotărârea de a rupe cu toate ispitele și de a-și îndrepta toate gândurile spre alte idealuri, spre alte iluzii.

Demonstrând, pe de o parte, imensul potențial al omului în ce privește stăpânirea de sine, autoînfrângerea, faptele semenilor trebuie interpretate, pe de altă parte, ca rezultat al unei dedublări interioare și al unei slăbiciuni spirituale. Omul renunță la orice intenție de a schimba prin forță realitatea, renunță la dorința de răzbunare, la setea de dreptate. Or, tocmai zădărniciia acestor năzuințe l-a chinat permanent pe om, această zădărniciie a generat sentimentul de nemulțumire față de el însuși și față de viață, față de bine, i-a secătuit răbdarea, a făcut imposibilă suportarea în continuare a suferințelor și l-a împins, în cele din urmă, spre o falsă revoltă, sortită eșecului.

Conf. dr. Constantin Sălceanu

ILUZIA FRUMUSEȚII PERFECTE

Vi se pare interesant acest chip? Ați avea suficiente motive să exclamați: "Iată o femeie frumoasă!?" Personal aș avea destule motive să spun că nu. Iată numai câteva. Sprâncenele sunt artificial arcuite și au un aer prea dramatic. Ochii sunt mici și înguști. Buzele reci, inexpresive au fost sensibil supradimensionate cu creionul dermatograf. O aluniță disgratioasă pătează inestetice obrazul.

Și totuși, acest chip aparține uneia dintre cele mai frumoase femei din lume. Mai exact a uneia dintre cele mai fotogenice femei. Pentru acest chip, adus la forma în care îl admirăm acum, în lungi ședințe de machiaj și printr-o desăvârșită artă a iluminării și fotografierii, diverse firme cosmetice plătesc bani grei pentru a-l avea ca emblemă. Ne-am obișnuit să spunem și să vedem că Cindy Crawford este o femeie frumoasă. Și chiar este, dintr-un anumit punct de vedere. Așa cum, vă rog să mă credeți, orice femeie este frumoasă, dintr-un anumit punct de vedere.



Și pentru că frumusețea perfectă nu există, frumusețea fiind, eventual, doar un aspect al perfecțiunii, ea însăși foarte relativă și greu de apreciat, suntem obligați să observăm că ea ține mai ales de aura care i se atribuie, de legenda care se țese în jurul ei, de starea pe care, conștient sau inconștient, armonia trăsăturilor o stărnește.

Deși i-a inspirat de când lumea, pe artiști și poeți, deși a stârnit pasiuni nestăvilite, frumusețea e mai curând o construcție ideală, o proiecție a aspirațiilor noastre, dacă nu (la propriu) o iluzie abil și artificial întreținută. Acceptăm ca fiind frumoase, chipuri pe care le-am admirat într-un anumit context, aureolate de un nimb legendar sau impuse nouă ca emblemă, de o insistentă activitate publicitară.

Când calculatorul a fost pus să producă imaginea celei mai frumoase femei din lume, selectând elemente din câteva sute de fotografii ale unor actrițe celebre, el a compus un chip care avea ochii de la Audrey Hepburn la buzele senzualei Brigitte Bardot, pomeții provocatoare Sharon Stone.

E greu de înțeles de ce calculatorul a ales așa, având la dispoziție între altele, lunguroșii ochii violeti ai d-nei Taylor sau buzele împănate cu silicon ale incitantei Michelle Pfeiffer. Cert este că ceea ce s-a obținut este atât de fad, atât de inexpressiv, încât numai de frumusețe nu poate fi vorba.

Ei bine, și atunci ce este, înainte de toate, frumusețea? Armonie sau mișcare, însuflețire, farmec sau, pur și simplu, viață, în forma ei tonică, sănătoasă, strălucitoare?

În industria spectacolului, a modei, a fotografiei publicitare, lucrurile sunt clare. Printr-o multitudine de mijloace, realitatea este completată, îmbunătățită, contrafăcută chiar, în conformitate cu un model care trezește (după o rețetă bine verificată anterior) admirația celorlalți. Din acest punct de vedere, e limpede că perfecțiunea nu e decât o iluzie. Grație tehnicilor cosmetice din ce în ce mai sofisticate și a numeroase alte trucuri feminine, iluzia frumuseții (prescrise în canoane) a luat proporții de masă. Numai că frumusețea reală e mult mai mult decât atât.

Personal sunt în mare admirație față de frumusețea femeilor Klingoniene din serialul Star Trek. Și, deși nu le-am văzut încă, am motive să cred că și femeile (cel puțin unele din ele) ferenge sunt de o răpitoare frumusețe. Ce părere aveți?

Doina Berchină

Flexibilitate perceptivă

În figura alăturată pot fi reliefate trei triunghiuri (ABC, AFG și ADE) și 3 patrulatere (DBCE, FBCG și DFEG).

Câte triunghiuri și câte patrulatere sunt în fiecare din figurile 2 - 4?

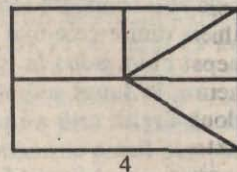
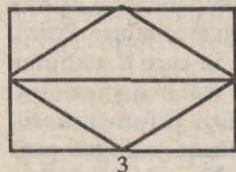
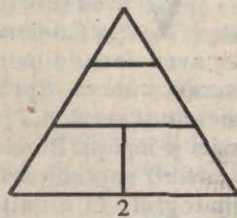
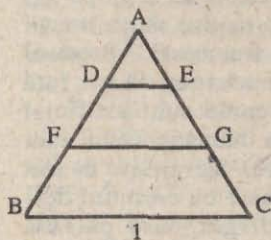
Pentru fiecare răspuns corect se acordă: 1 punct la triunghi și 2 puncte la patrulatere; cota maximă 8 puncte. Timp mediu de rezolvare - aproximativ 5 minute; limita maximă de timp, 10 minute.

Evaluare:

- a) performanță superioară, 7-8 puncte;
- b) performanță satisfăcătoare: 5-6 puncte;
- d) performanță slabă, nesatisfăcătoare: 4 puncte și mai puțin.

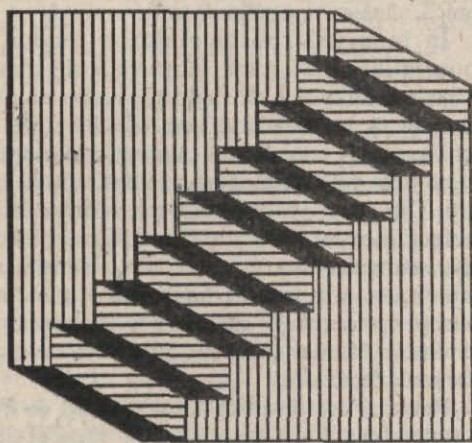
Răspunsuri

- a) Triunghiuri: 3; 6 și respectiv 10
- b) Patrulatere: 5, 8 și respectiv 8



Prof. univ. Ioan Berar

SCARA LUI SCHROEDER



Se urcă sau se coboară pe această scară?

Lumea în oglindă

- Mai multe studii efectuate în Marea Britanie au sugerat că mortalitatea sporește cu 50 la sută între 40 și 60 ani, în primii 5 ani care urmează pierderii serviciului. Acest fapt este potențat de consumul de alcool sau tutun.

- Copiii ai căror părinți suferă de miopie au de 4 ori mai multe șanse de a fi ei înșiși atinși de acest viciu de refracție al ochiului uman.

- Consumul prăjiturilor cu semințe de mac pare, incredibil, să nu provoace nici cea mai mică tulburare psihică. Totuși, medicii legiști elvețieni au găsit în urina unor pacienți care au consumat astfel de prăjituri, derivați ai morfinei.

ILUZIILE PERCEPTIVE ÎN NOILE ORIZONTURI ALE PSIHOLOGIEI

Iluziile sunt, prin definiție, aparențe înșelătoare datorate percepției denaturate a realității. Ele reprezintă percepția falsă sau denaturată a unui obiect care, spre deosebire de halucinație, are loc în prezența obiectului.

Unele iluzii, care sunt determinate de însăși legile formării percepțiilor, sunt comune tuturor indivizilor sau majorității lor - de exemplu, iluzia optică a lunii la orizont, care este percepută cu un diametru mai mare decât luna la zenit, iluzia tactilă a lui Aristotel de a percepe două bile când o singură bilă este plasată între extremitățile indexului și degetului mijlociu încrucișate. Alte iluzii apar datorită stării psihofiziologice existente la un moment dat la un individ (emotivitate crescută, stare de așteptare intensă a unui eveniment etc.) precum și datorită unor boli nervoase sau psihice.

Modurile de formare ale percepției servesc la alcătuirea unei imagini corecte a lumii externe, pornind de la mesajele neuronale generate de stimulii senzoriali. Totuși, ocazional, sistemele noastre perceptivă pot genera concluzii false. Când o astfel de eroare are loc, ne referim la "percepția greșită" ca fiind iluzie. De exemplu, toți am observat că luna văzută printr-un "văl" de nori aflați în deplasare, pare că se mișcă pe cer. Acest lucru se datorează faptului că norii mișcători sunt identificați cu un sistem de referință fix.

Același tip de eroare, provenită dintr-o identificare eronată a sistemului de referință, apare în binecunoscuta iluzie PONZO (fig. 1). În acest caz, segmentul orizontal A pare a fi mai lung decât segmentul B, deși în realitate sunt egale. Iluzia provine din identificarea sistemului de referință cu liniile neparalele. Liniile convergente sunt interpretate ca fiind în perspectivă iar acest lucru face ca baza A să pară mai depărtată, deci este percepută ca fiind mai mare.

Iluzia optică a lunii a suscitat vii controverse în rândul cercetătorilor. Atunci când luna răsare sau apune, ea pare a fi cu mult mai mare

la orizont, decât atunci când este sus pe cer. Oamenii au atribuit acest efect "dilatării" atmosferei pământului și diferențelor în poziția capului. De fapt imaginile, așa cum sunt ele proiectate pe retină, nu variază niciodată în mărime.

Explicația acestei iluzii nu este unanim acceptată, dar motivul principal pare a fi faptul că orizontul este perceput ca fiind mult mai departe decât cerul de deasupra capului. Cu alte cuvinte, cerul pare a fi ca o cupolă turtită. Sistemul perceptiv totuși compensează diferențele în aprecierea distanțelor aparente și de aceea luna este percepută ca fiind mult mai mare când este lângă orizont, deoarece ea pare a fi mai departe. Deci, ar fi vorba de aceleași mecanisme care determină și iluzia PONZO descrisă mai sus.

Aceste explicații, care se găsesc în lucrările astronomului grec Ptolemeu, sec. II e.n. și care poartă numele de "ipoteza aparentei distanțe", i se contrapune o teorie izvorâtă din cercetări mult mai recente. Aceste cercetări au arătat că, în contradicție cu "ipoteza distanței aparente", cerul pare mai depărtat deasupra capului decât la orizont. Deci, în cazul în care "ipoteza dis-

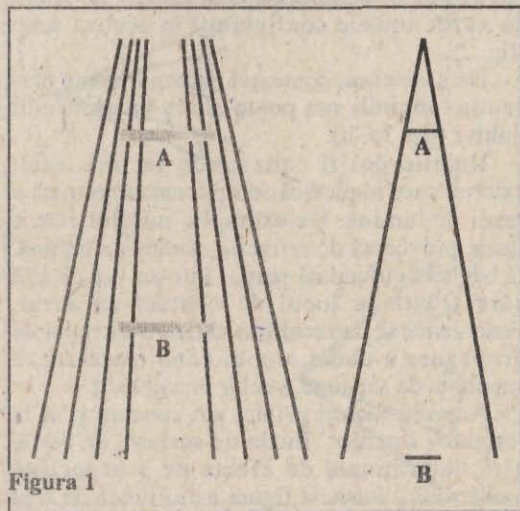


Figura 1

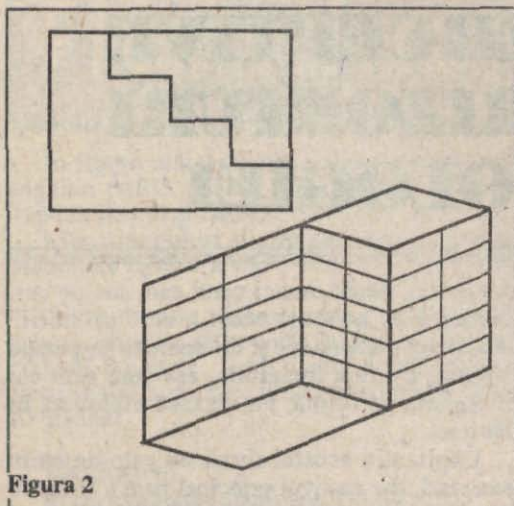


Figura 2

tanței aparente” ar fi corectă, ar trebui să percepem luna ca fiind mai mare deasupra capului decât la orizont.

O explicație alternativă pentru “iluzia lunii” este “ipoteza mărimii relative”, care consideră că iluzia apare datorită cantităților diferite de spațiu care înconjoară luna când aceasta e la orizont sau deasupra capului. Deoarece luna este înconjurată de un mai mare spațiu gol când este deasupra capului, ea apare mai mică.

În concluzie, deși au fost efectuate multe cercetări referitoare la această iluzie, cercetătorii încă trebuie să se pună de acord cu cea mai bună explicație!

Alte iluzii, provocate tot de identificarea sistemelor de referință, apar în cazul când percepem figuri reversibile. Acestea par că alunecă de la o configurație la alta și este dificil de văzut ambele configurații în același timp (fig. 2).

De asemenea, contextul poate influența percepția lungimii sau poate altera paralelismul liniilor (fig. 3a, b).

Iluziile pot fi cauzate de factori fizici externi, care împiedică recepționarea normală a razei de lumină. De exemplu, mirajul este o iluzie provocată de refracția razelor de lumină. O baghetă cufundată parțial într-un vas cu apă pare frântă la locul de contact cu aerul. Fenomenul se datorează modificării direcției de propagare a undei atunci când traversează suprafața de separare a celor două medii.

Anumiți factori psihici pot concura și ei la formarea iluziilor. Iluzia de scalare, de pildă, este determinată de efecte de perspectivă inadecvată - întrucât figura este situată de fapt

pe un plan orizontal. Un exemplu este “Cubul Necker”- traversat de o linie ce pare ușor curbată la colțul cubului (fig. 3 d). Felul cum sunt așezate elementele unui tablou poate cauza iluzii. Implicarea luminii, poziția unghiurilor, modul de realizare al desenului pot să ne determine să vedem lucruri care nu sunt acolo și adesea nu putem vedea ce este. De ce se întâmplă așa? Uneori răspunsul rezidă în felul în care ochiul nostru lucrează: localizarea punctului orb poate provoca nonperceperea unui element dintr-un tablou.

Prezentăm în continuare câteva exemple de iluzii în percepția mărimii și în percepția liniei.

Fig. 4. Cele două figuri au laturile de la bază egale. Iluzia că pătratul are “baza” mai mică este generată de ideea că aparține unei arii mai mici.

Fig. 5. Arcurile a și b sunt egale, b pare mai mare deoarece este înscris într-un unghi cu o deschidere mai mare.

Fig. 6. Segmentele AB și CD sunt egale între ele. Segmentul CD pare mai mare deoarece îl apreciem ca mărime și în ansamblu, prin includerea celor două cercuri în timp ce segmentul AB este perceput într-o variantă mai mică, prin excluderea celor două cercuri intersectate.

Fig. 7. “Iluzia lui Zellner”. Dreptele sunt paralele. Noi le vedem neparalele, datorită alternării atenției de la perceperea șirului de liniuțe la perceperea liniilor paralele. Suprapunerea acestor două forme de mișcări ale ochiului generează iluzia de neparalelism a dreptelor.

Deși iluziile date de perceperea imaginilor fixe au fost studiate mai mult, totuși nu trebuie

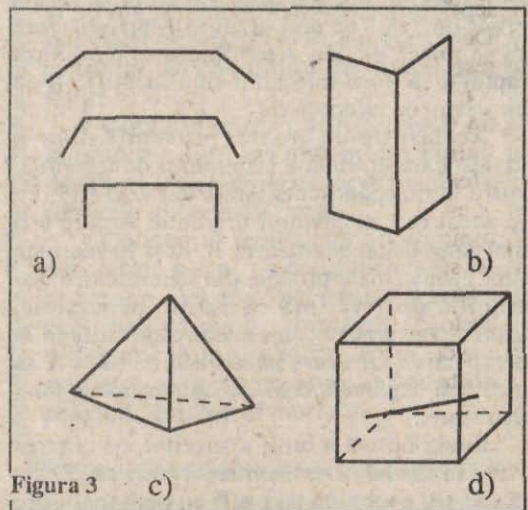


Figura 3

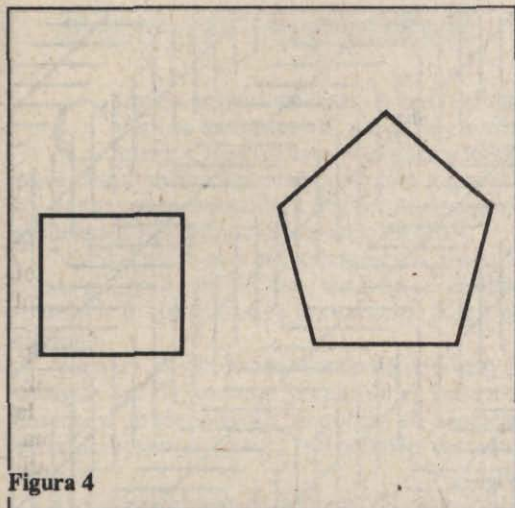


Figura 4

să trecem cu vederea și alte tipuri de iluzii, cum ar fi cele de mișcare. Spre exemplu iluzia H. Walach se realizează dacă într-o cameră întunecoasă se produce un punct luminos în interiorul unui pătrat luminos (cadru). Ori de câte ori se mișcă pătratul, subiecții au senzația că s-a mișcat punctul luminos. Dacă se introduce încă un pătrat luminos, mai mare decât primul, pătratul exterior va apare staționar, iar cel interior și punctul luminos le vom vedea în mișcare.

J. F. Braen a scos în evidență că obiectele mari par să se miște mai lent decât cele mici. Un câmp ambiant mic favorizează accelerarea mișcărilor. Braen a folosit șiruri de figuri care se deplasau într-un cadru dreptunghiular. Când s-a dublat mărimea câmpului și a figurii, viteza de deplasare a "scăzut" la jumătate.

De asemenea, pot exista și iluzii în ceea ce privesc duratele: intervalul dintre două sunete pare mai scurt dacă primul este mai intens. Iluzia este cauzată de o perturbare a corelării aprecierii mărimii. Mărimea intensității se transferă asupra mărimii duratei.

Meumann a arătat că atunci când creștem intensitatea stimulilor aplicați la intervale egale, se generează impresia că stimulările sunt mai dense, mai apropiate.

Datorită faptului că postacțiunea senzorială diferă de la un analizator la altul, intervalele delimitate de stimuli diferiți ne apar ca fiind inegale. De exemplu, un interval delimitat de stimuli vizuali ni se pare mai lung decât unul delimitat de stimuli tactili sau auditivi. Un sunet intens pare a fi mai lung decât unul mai

puțin intens, iar o stimulare vizuală pare mai lungă decât una auditivă.

O altă iluzie temporală este așa zisul "timp psihologic", marcat prin aprecieri variate cu conținutul activității. De exemplu, când așteptăm cu nerăbdare sosirea unui tren, faptul că ne uităm des la ceas și gândim repetat despre întârzierea trenului, generează impresia că timpul trece greu. Mai târziu însă, când ne gândim la timpul cât am stat în gară, ni se pare că a fost scurt în comparație cu o perioadă egal de lungă, plină de evenimente.

Referindu-se la acest fenomen, C. Rădulescu-Motru precizează că timpul psihologic apare mai lung sau mai scurt, după condițiile sufletești în care este apreciat. Duratale mici au tendința să apară mai mari decât sunt, iar duratele mari, mai mici. Anii de tinerețe sunt lungi pentru tânărul care îi trăiește și scurți pentru bătrânul care și-i amintește, fiindcă și sufletele acestora sunt diferite. Înghițirea de narcotice, emoțiile puternice, boala, contribuie la schimbarea aprecierii clipei prezentului. Clipele prezentului real ne scapă. Dacă mai multe persoane sunt puse să înregistreze exact când se petrece un fenomen, fiecare persoană dă o relație deosebită, fiindcă fiecare este constituită sufletește deosebit. La toate persoanele însă, deprinderea aduce o mare schimbare (Liviu Filimon - Psihologia Percepției).

"La aprecierea timpului - spune C. Rădulescu - Motru - joacă un rol deosebit ritmul. Dacă intervalele pe care avem să le măsurăm sunt umplute în conștiință cu impresii ritmice, atunci aprecierea devine cu mult mai sigură. De regulă ritmul se exprimă prin

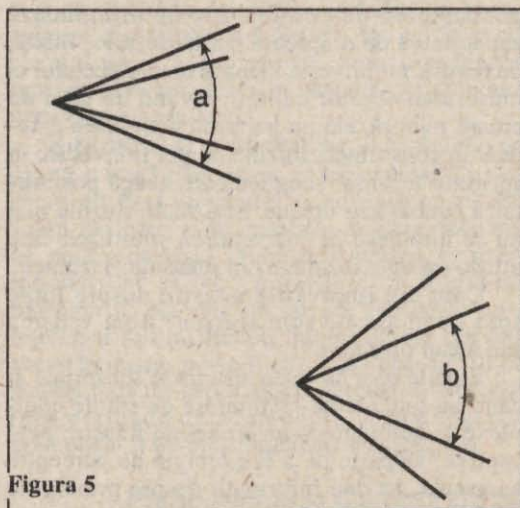


Figura 5

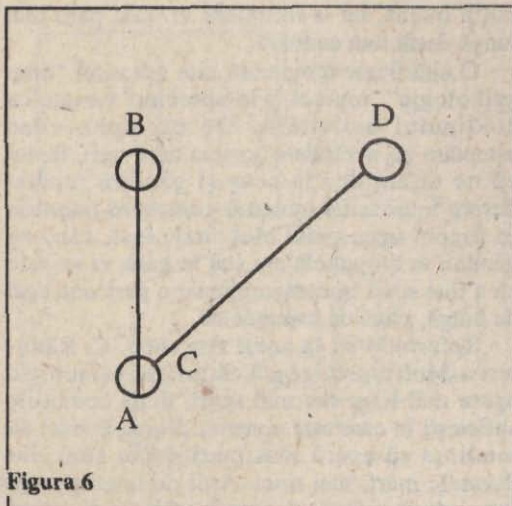


Figura 6

reacțiuni motrice. Chiar dacă ritmul este constituit în mod intenționat din tonuri sau culori, reacțiunile motrice intervin și devin factori determinanți”.

Al. Roșca arată că percepția timpului se poate ameliora foarte mult în sensul reflectării tot mai exacte a intervalelor de timp pe cale de exerciții.

Desigur, aprecierea aproximativă, cu erori și uneori iluzorie a duratei este astăzi corectată cu ajutorul ceasornicului și altor mijloace de măsură. Față de generațiile anterioare, la care dominau aprecierile cantitative, omul contemporan se orientează dominant temporal pe bază de instrumente tehnice.

Iluziile sunt, deci, percepții deformate, cu un anumit grad de eroare, fără însă a anula cunoașterea obiectului. Ele ne diminuează capacitatea de a aprecia calitățile sale. Iluzia, de regulă, nu privește identificarea obiectului ci măsurarea acestor calități. Având un grad de eroare minoră, ele nu perturbă activitatea practică. În consecință, iluziile nu pot fi invocate în sprijinul teoriilor sceptice care neagă posibilitatea cunoașterii umane. Mai mult, iluziile nici nu se întâlnesc în cunoașterea științifică care utilizează date rezultate din măsurători tehnice.

Câte din impresiile noastre despre lume sunt iluzii și câte sunt corecte? Sunt vederea sau auzul obiective?

Iluziile apar în toate sistemele senzoriale și când au loc, ele ne reamintesc de cât de complexe și automate sunt procesele noastre perceptiv. Departe de a fi exemple de percepție anormală, ne dau informații despre principiile

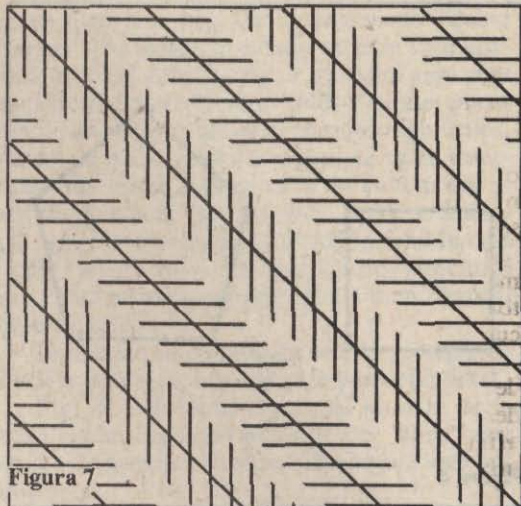
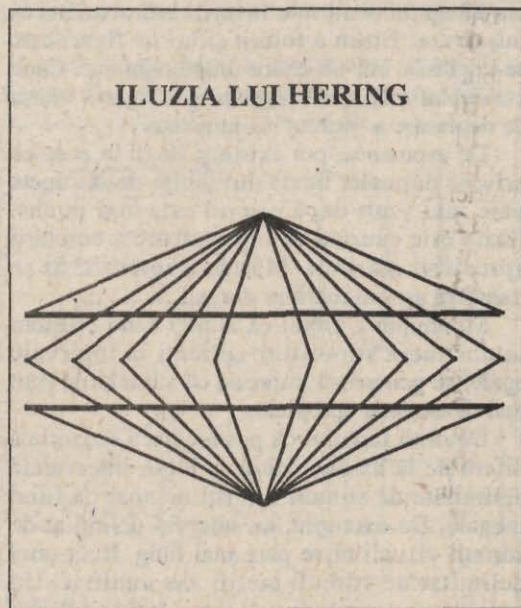


Figura 7

care stau la baza proceselor perceptiv. Ele demonstrează că percepțiile sunt rezultatul integrării și sistematizării multor feluri de informații pe scheletul anumitor principii organizaționale, toate acționând împreună, sinergetic, în încercarea de a prezenta conștiinței un tablou corect al lumii exterioare.

Ing. CEZAR GIOSAN
Student psiholog,
Universitatea București



Iluzia cuplului

Căsnicia, cetatea asediată, în care cei din afară se străduiesc să intre, iar cei din interior nu știu cum s-o părăsească, oferă cadrul maturizării emoționale prin asumarea rol-staturilor maritale, a dezvoltării responsabilității și a întăririi relațiilor interpersonale.

Iubire, iertare sau ură, comunicare, resentimente și orgolii, infidelitate, tandrețe și dăruire, toate pot fi circumscrise universului fragil al cuplului.

Viața dv. de cuplu este dominată de iluzie și decepție sau de armonie și echilibru? Pentru a descoperi un răspuns, vă propunem să punctați, afirmativ sau negativ, întrebările testului următor:

1. Cucerirea partenerului dorit reprezintă sfârșitul strădaniilor dv.?

2. Dragostea poate învinge orice obstacol al vieții?

3. Puneți egal între a fi îndrăgostit și a iubi?

4. Vi se pare firesc să primiți mai multă iubire decât oferiți?

5. Dați mai multă importanță vorbelor decât faptelor?

6. Credeți că și dragostea cea mai puternică se va stinge într-o zi?

7. O bună comunicare între parteneri poate reprezenta un factor "cheie" al relației?

8. Obișnuiți să luați împreună hotărârile privind problemele esențiale ale vieții?

9. Agreeți situațiile noi în viața dv. de cuplu?

10. Considerați că vă cunoașteți bine partenerul?

11. Credeți că relația "merge" atâta timp cât partenerul vă satisface toate dorințele sau capriciile?

12. Vă puneți în locul celuilalt pentru a afla ce are nevoie?

13. Sunteți de părere că celălalt este capabil să rezolve orice problemă a dv.?

14. Încercați să corijați anumite trăsături ale partenerului pentru a corespunde modelului dv.?

15. Infidelitatea poate constitui o soluție pentru revitalizarea relației?

16. Vă evaluați autocritic înainte de a face reproșuri celuilalt?

17. După o ceartă, așteptați să facă partenerul primul pas?

18. Faceți efortul de a vă ierta partenerul chiar dacă acesta a greșit?

19. Comunicați cu partenerul doar pentru a-i face cunoscute trebuințele dv.?

20. Multe cupluri ajung să se despartă. Credeți că dv. nu vi se poate întâmpla așa ceva?

Cotarea

Acordați-vă câte un punct pentru răspunsurile afirmative la întrebările: 7, 8, 9, 10, 12, 16, 18 și câte un punct pentru răspunsurile negative la întrebările 1, 2, 3, 4, 5, 6, 11, 13, 14, 15, 17, 19 și 20.

Interpretarea:

Dacă ați obținut între:

17-20 puncte: Faceți o bună echipă cu partenerul dv. Romanticismul a rămas undeva în urmă; deși mai apelați din când în când la iluzii, totuși percepția exactă a realității v-a ajutat să ajungeți la maturitatea relației dv. reflectată și în cunoașterea partenerului de viață în toată plenitudinea sa.

13-16 puncte: În unele privințe, partenerul dv. nu este așa cum v-ați dorit să fie sau cum v-ați fi așteptat și ați recurs la compensația interpersonală. Reechilibrând balanța calităților și defectelor, puteți asigura cuplului stabilitatea și funcționalitatea de care are nevoie, iar dv. cu siguranță vă veți simți mulțumit și împăcat cu sine.

9-12 puncte: Pe un eșafodaj al iluziilor nu se poate construi o relație autentică; este necesar ca participarea dv. să nu fie simulată, ci să fie rezultatul implicării afective. Confortul material, obișnuința sau poate apariția copiilor v-au determinat să ajungeți la un compromis; știți că vă iluzionați și că acest fapt nu poate asigura consistență relației dv. De ce nu aveți curajul unui dialog sincer, pentru redescoperirea partenerului? Un asemenea pas poate avea efecte benefice.

8 puncte și mai puțin: În cuplul dv. nu există o bună cunoaștere interpersonală, valorizați de fapt un model și nu partenerul dv. Trăiți în iluzie, v-ați construit propria realitate, iar pentru ca visul să nu se destrame, refuzați inconștient să vă cunoașteți cu adevărat partenerul. Nu este de mirare faptul că nu-i înțelegeți sau nu sunteți înțeles de cei din jur: această situație poate fi explicată prin faptul că sunteți încă un cuplu tânăr, nereușind a depăși încă perioada de acomodare. Orice început greu poate fi învins cu răbdare și înțelegere.

Psihosociolog Daniela Gugu

Argumentele umorului

Umorul ne apropie de realitate și ne învață cum să devenim competenți și cum să stabilim relații cu alți oameni, pe căi emoționale convingătoare. Exemplu: agresivitatea se poate diminua/anula prin trecerea de la efecte disociante (mânie, tristețe, dezgust, frică), la efecte asociante (bucurie, plăcere). Să ne imaginăm desfășurarea/dezvoltarea unei relații interpersonale: dacă pe traiectul ei apare o disfuncție, de cele mai multe ori suntem tentați să reacționăm agresiv pentru a ne apăra propriile puncte de vedere, iar rezultatul este previzibil: ruptură (durere, neîmplinire). Dacă abordarea problemei nu ar fi de natură agresivă, ci umoristică, efectele ar fi altele. Un zâmbet, o glumă potrivită situației, optimismul afișat, nu ar fi excelente invitații la pacificare, la o relaționare pozitivă?

Prin referința esențială la realitate și prin ridicarea subiectivității la o conștiință obiectivă, umorul constituie o posibilitate de cunoaștere, permițând formarea unei viziuni coerente asupra lumii. Poate fi "țesătura" care îmbracă situații, relații, fenomene, cunoștințe, putând dezvolta dorința exploratorie aceluia care învață. Poate să deblocheze reticențele în fața noului și să risipească spaima imposibilității învățării, a limitelor și obstacolelor posibile în orice act de cunoaștere (plictiseală, oboseală, refuz, stereotipie, inflexibilitate).

• Umorel reprezintă și un mijloc de control social, de atenționare: "Atenție, iată cum sunt tratați cei care se comportă într-un anume fel, pretinzând autoritate, respect, când de fapt nu le merită"; sancționează ideile fixe, modurile de exprimare stereotipe, inutilul, gesturile exagerate, având în același timp și funcțiile de corectare/reglare comportamentală.

• Umorel îndeplinește și un rol terapeutic, echilibrează și tonifică, dezvoltă toleranța la stress, procură plăcere, interes, relaxare, reduce negativismul, sentimentele de culpabilitate. "În râsul copiilor este risipită energia mobilizată prin angoasă, atac, privare, reprimare, nepuțință; la adult - determinată de exigențele unui comportament normal".

Exemplu: un psihoterapeut californian, Dr. Annette Goodheart a sugerat o tehnică foarte

interesantă: i-a cerut unei paciente suferind de angoasă cronică să întocmească o listă a motivelor sale de îngrijorare, forțându-se să rădă, după fiecare temere enumerată. Pacienta a fost la început nedumerită dar, cum nu avea nimic de pierdut, s-a gândit să încerce. Pe măsură ce scotea câte un "hi-hi! ha-ha!", lista i se părea din ce în ce mai absurdă, până când a izbucnit în râs de-a binelea. "E ca și cum ai întoarce cheia de contact, spune doctorița. Chiar forțat la început, te trezești râzând cu adevărat, fără să-ți dai seama."

Tablete pentru profesori

★ dacă ai haz, pune-ți-l în valoare, nu considera că îți știrbește autoritatea; dacă nu-l ai, cultivă-ți-l;

★ frecventează persoanele vesele; învață să apreciezi simțul umorului;

★ pune-l pe elev sau student, atât în situația de a descoperi comicul, cât și în aceea de a-l produce;

★ nu-i înăbuși simțul umorului, tiranizându-l cu ideea că la școală se învață carte numai serios, nu și râzând; nu depune eforturi pentru a încorseta râsul, dându-i limite și condiții, ci canalizează-l pozitiv;

★ prin tot ceea ce faci, determină-l pe elev sau student să rădă cu tine, nu de tine; relația ta cu el va fi mai optimă, mai flexibilă;

★ ajută-l să-și creeze un filtru optimist de percepere a schimbării, a eșecului, a întâlnirii cu obstacolele;

★ învață-l să rădă primul dacă i se face o farsă, explicându-i superioritatea acestei reacții față de reacția de supărare și răzbunare;

★ învață "înțelepciunea" râsului bun, sănătos, cu folos și, cu practicarea ironiei care desființează, distruge și nu construiește.

Viorica Ghinea,
studentă anul V, Pedagogie
Universitatea București

Iluzoriul, în abordare ecologistă

Cunoscuta întrebare gestaltistă "De ce percepem lucrurile așa cum le percepem?" (K. Koffka, "Principles of Gestalt Psychology", New York, 1935) este un obiect predilect al psihoecologiei zilelor noastre. Bineînțeles, cum este în firea gândirii productive, întrebarea este reformulată, devenind: "De ce percepem lucrurile așa cum sunt în realitate?". Cine caută răspunsul nimereste, fără îndoială, pe teritoriul de curând defrișat al psihologiei cognitive, luminat încă destul de difuz de termenul generic de "reprezentare".

Psihologul american J.J. Gibson s-a dedicat studiului percepției, elaborând în peste trei decenii numeroase studii și tratate. Cu cartea "An Ecological Approach to Visual Perception", Boston, 1979, dă următorul răspuns la întrebarea de mai sus: "Pentru a percepe lumea trebuie să ai o idee despre ea. Cunoștințele despre lume se explică prin presupunere că asemenea cunoștințe există deja, indiferent că sunt înăscute sau dobândite. Este desigur un cerc vicios." (p. 304).

După Gibson, cercetătorii și-au irosit prea mult eforturile încercând să determine cum se realizează percepția, ignorând problema "ce se percepe", deși rezolvarea primei probleme depinde clar de a doua. "Optica ecologistă" afirmă că percepția redă realul în ambele ipostaze de obiectual și fenomenologic, sau că fluxul luminos natural este izvorul informației obiective al unui observator în mișcare: globi oculari mobili dispuși într-un cap mobil, iar acesta aparținând unui corp în mișcare. În procesarea informației vizuale curente, la fiecare dintre cele trei nivele de mobilitate se realizează invariante perceptivă. Acest tablou cognitivist reprezintă alternativa actuală la paradigma Descartes-Locke a unui subiect abstract izolat și la ipoteza gestaltistă a priorității absolute a structurii câmpului perceptiv.

Fenomenul iluziilor este o piatră de încercare a oricărei teorii a percepției; dedicându-le

ultimele capitole ale cărții citate, Gibson interpretează iluziile în perspectiva percepției ca proces activ, desfășurat în timp prin mai multe trepte de corecție și optimizare. Concluzia ecologistă afirmă că viețuitoarele n-ar fi supraviețuit dacă reprezentările lor despre natură n-ar fi fost corecte, deci cu funcție adaptativă; nu este vorba de o "percepere a lumii vizuale", ci de o "percepere vizuală a lumii".

Să luăm cazul unui contur iluzoriu, descris de M. Stadler, F. Seeger și A. Reithel în cartea "Psychologie der wahrnehmung", Munchen, 1975: într-un sistem de axe ortogonale desenezi patru sectoare de cerc de câte 270° și patru unghiuri drepte, ca în figura alăturată; (vezi fig. de la pag. 12), terminând de desenat și înlăturând axele după care te-ai orientat, îți privești desenul și vezi cu surprindere că ai obținut și o figură pe care n-ai trasat-o, - un pătrat alb.

Termenul "iluzie" a căpătat cu timpul conotații extinse la întreaga cogniție și chiar la sfera afectivă, însemnând în general "denaturare" sau "adaos subiectiv". Au fost cazuri când asemenea "aspecte fenomenale autonome" să fie considerate iluzii până ce s-a constatat că este vorba de un real, pe care sistemul psihic îl reflectase anterior cu mijloacele de care dispusesse. Profesorul Dimitrie Leonida, cunoscut pionier al Electrotehnicii românești (Muzeul tehnic din București îi poartă numele), relata cu amuzament multe asemenea cazuri. Iată unul: la începutul veacului, la Viena într-o sală de curs a unui "profesor de electricitate" studenții pufneau în râs din când în când la auzul inopinat al unor fragmente de melodii care veneau de la becul din tavan; dat fiind caracterul cu totul sporadic al acestor "apariții", se credea că este vorba de niște iluzii fonice. Până la urmă s-a dovedit că în atelierul de tâmplărie din subsolul clădirii maistrul fredona melodii, uneori cu inflexiuni napolitane, din care unele fragmente ajungeau prin rețeaua electrică, ca un efect de telefonie datorat defectelor fasunurilor lămpilor din cele două încăperi.

Lăsând la o parte sfera afectivă, foarte clară dacă o punem sub incidența expresiei "Dragă, ce iluzii mi-am făcut în privința persoanei X", să luăm în seamă cogniția superioară, intelectuală. Exact ca în cazul figurilor duble (când cele două alternative se percep succesiv), în expresia "Pedeapsa profesorului a fost aspră" ambiguitatea ne face să gândim: "profesorul" ba că a dat, ba că a primit pedeapsa.

Problema următoare ne pune în încurcătură tocmai pentru că nu conștientizăm ambigui-

tatea: "Doi foști colegi de școală s-au reîntâlnit după mulți ani. După duiioasele salutări:

- Ai și familie, copii? întrebă unul.
- Firește, am o fetiță!
- Cum o cheamă?
- Ca pe maică-sa.
- A, deci Ana!

Pe ce se bazează corectitudinea acestei replici?"

Dificultatea provine din iluzia creată de text, cum că cei doi colegi ar fi fost de gen masculin. În realitate sunt un domn și doamnă.

Iată o situație cu suport imagerial, am zice, "la îndemână", dar care la interferență cu planul conceptual creează din nou o iluzie:

"La o masă se află trei persoane: B se află la dreapta lui A, iar C la dreapta lui B. Cum este situat A față de C?"

Dacă se gândește că A este la stânga lui C, este un răspuns grăbit și incomplet, deoarece nu se ia în considerație posibilitatea reală a unei mese rotunde, caz în care A se află la dreapta lui B.

Ar fi interesant de studiat în ce măsură iluziile în câmpuri semantice explică, alături de sugestie, efectul reclamelor comerciale și al acțiunilor de manipulare publice (se știe, de exemplu, că lozincă bolșevică din vara anului 1917 "Toată puterea sovietelor!" a fost concepută și a și avut efectul unei reprezentări iluzorii, dar care a mobilizat zeci de milioane de oameni).

Poate ar fi instructiv să semnalăm și trei iluzii celebre din momentul cunoașterii psihologice. Prima: de la Aristotel dăinuie accepțiunea că "învățăm ceea ce facem"; mai ales în jumătatea noastră de veac, viziunea cre-

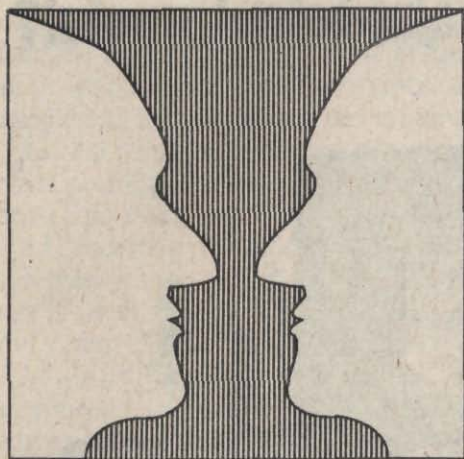
ativistă și cea general-umanistă au stimulat cercetări care dovedesc că nu tot ceea ce se face se învață, nu orice experiență asimilată a fost un act personal și poți să faci una, dar să înveți alta. A doua: în virtutea "legii efectului" (Thorndike) sau a întăririi (Pavlov, Skinner) s-a format convingerea că, prin creșterea recompensei, orice activitate se perfecționează. Cercetări din ultimii ani arată că între recompensă și performanță nu este o relație liniară și depinde de tipul de activitate: dacă supradiimensionarea recompensei la activitățile de tip mecanic, algoritmic și arbitrar are un efect pozitiv, în cazul activităților creative efectul este contrar.

A treia: Istoria psihologiei ne-a transmis un "set" al opoziției dintre cogniție (al cărei obiect se află în afara sistemului psihic) și motivație, expresia celei mai directe subiectivități; această disjuncție întretine confuzia dintre "motivație" și "motiv", generând iluzia că motivul este "stimulul intern al comportamentului".

Într-adevăr, orice comportament de tip "activitate" nu poate să nu aibă o condiție internă de susținere (o trebuință), dar cum poate avea o orientare în mediu dacă motivul n-ar fi în afară? Făcând analogia convenită cu percepția, observăm că, așa cum obiectul acesteia este în afara sistemului cognitiv propriu-zis, deși cogniția este un proces intern, motivul unei activități este în afara "sistemului dinamic-motivațional", chiar dacă acesta reprezintă însăși "inima" sistemului psihic.

Dr. Gr. Nicola
Institutul de psihologie
al Academiei Române

IMAGINI DUBLE



Unde este dresorul acestui tigru?



"Ochiuri de apă" (1952) (Escher), ilustrează fenomenul reflexiei. Imaginea ne conduce privirea spre un drum forestier cu amprente de pneuri și de cizme. În același timp, în băltoacă apar siluete de arbori, formând vederea opusă a cerului luminat de Lună. Escher ne amintește, de asemenea., de Lunile ascunse de deasupra, de dedesubt și dimprejurul celei pe care credem că o vedem.

Sunteți atras de mirajul televizorului?



După 1989, cu toții am cunoscut vraja micului ecran; dacă atunci, pentru toți, această atracție depășea limitele "normalului", astăzi o bună parte dintre noi au cunoscut o "dezvrăjire" a mediatizării prin intermediul televiziunii.

Cu toate acestea, o proporție însemnată a populației urmărește frecvent programele diverselor canale TV. Pentru unii, televiziunea a devenit o "fata morgana", un miraj ce cuprinde dorințe, credințe, fascinație, speranțe, mai mult sau mai puțin realizabile.

Testul pe care îl propunem vă va ajuta să aflați în ce măsură vă modifică televizorul existența de zi cu zi.

1. Satisfacția dv. este mai mare urmărind televizorul în ambianța de acasă, decât o plimbare sau o vizită la prieteni?

2. Acordați televizorului cel puțin jumătate din volumul de ore consumate la locul de muncă?

3. Perspectiva de a nu putea procura într-o săptămână programul TV, v-ar crea un disconfort?

4. Odată ajuns(ă) acasă, preferați să dați drumul la televizor decât să vorbiți cu cei din familie?

5. Vi se întâmplă des să porniți televizorul pentru a nu vă simți singur(ă)?

6. Sunteți fidel(ă) anumitor emisiuni de televiziune?

7. Pentru a vă informa asupra unui eveniment vă sunt suficiente aprecierile făcute la televizor?

8. Dacă într-o dezbatere televizată, operatorul de imagine insistă asupra unui detaliu dezavantajant pentru unul dintre invitați, considerați că acea "insistență de aparat" este semnificativă pentru caracterizarea acelei persoane?

9. În general, o știre prezentată de mai multe posturi de televiziune vă convinge de autenticitatea ei?

10. Cu cât o știre este mai neobișnuită, cu atât sunteți mai aproape de a-i da crezare?

11. Dacă o apreciere asupra unui eveniment este făcută de un canal de televiziune sau de un comentator pe care-l apreciați, sunteți tentat(ă) să o acceptați necondiționat?

12. Ați participa la un experiment care ar viza posibile efecte ale privirii de televizor pe o perioadă dată?

13. Încercați să găsiți o similitudine între punctele dv. de vedere și cele exprimate la televizor, pentru a vă confirma propriul sistem de gândire?

14. Într-un schimb de idei cu cei din jur, aduceți ca argument diverse puncte de vedere preluate de la televizor?

15. Vă găsiți în situația de a vă argumenta afirmațiile spunând: "Așa am văzut la televizor!" sau "Așa spunea comentatorul X!"?

Răspunsuri corecte

1. NU (Dacă ați răspuns afirmativ, timpul dv. liber este imobil, televizorul devenind mai atractiv ca orice.)

2. NU (Nu transformați televizorul într-un surogat al vieții dv.)

3. NU (Mirajul ce înconjoară televizorul câștigă tot mai mult teren în preocupările dv.)

4. NU (Dacă ați răspuns afirmativ, vă înstrăinați de cei din jur.)

5. NU (Nu mizați prea mult pe "prietenia" televizorului; puteți ajunge la deziluzii.)

6. NU (Chiar dacă unele emisiuni sunt demne de tot interesul, nu le transformați într-o hrană indispensabilă.)

7. NU (O informare completă și corectă nu este reductibilă doar la un montaj de imagini, fie el însoțit și de comentariu.)

8. NU (Aduceți-vă aminte de aprecierea mult vehiculată: "aparențele înșală".)

9. NU (În goana după noutate, televiziunea nu dispune de timpul necesar verificării tuturor informațiilor.)

10. NU (Senzaționalul are, de cele mai multe ori, rolul de a crea un impact și nu de a reda realitatea nudă.)

11. NU (Dacă ați răspuns afirmativ, confortul dv. este garantat doar prin deparțajarea valorii de nonvaloarea.)

12. DA (Fie din amuzament, fie pentru a cunoaște mai bine rolul "cutiei fermecate" în existența dv., ați făcut pasul, cel puțin virtual, spre destrămarea mirajului "uriasului" cu circuite integrate.)

13. NU (Nu porniți televizorul doar pentru o astfel de confirmare; uneori, punctele de vedere prezentate în emisiune redau doar fragmente de realitate.)

14. NU (Cu siguranță, pentru cei care au răspuns afirmativ, televizorul a devenit un "modus vivendis"; o astfel de raportare poate conduce la anularea propriei identități.)

15. NU (Din păcate, cei care apelează la un astfel de argument nu au curajul sondării realității.)

Evaluarea răspunsurilor

Acordați-vă câte un punct pentru fiecare răspuns corect.

Interpretarea rezultatelor

Dacă ați obținut între:

12-15 puncte: Pentru dv., televizorul nu este scopul, ci mijlocul de a vă completa timpul liber. Vraja hipermediatizării devine un subiect de interogare și analiză lucidă.

6-11 puncte: Deși credibilitatea pe care o acordați conținutului emisiunilor TV în general este mică, sunteți un "consumator" fervent al televizorului. Pentru dv., a porni televizorul a devenit un reflex. Sunteți predispus să intrați într-o monotonie existențială prin restrângerea cercului relațiilor și diminuarea practicilor extraprofesionale.

Mai puțin de 6 puncte: Dacă televizorul a fost până acum stăpânul absolut al timpului dv., nu este târziu să vă aduceți aminte că lectura, muzica, prietenii, ieșirile la plimbare, sportul, jocul în general v-ar putea ajuta să vă regăsiți ca persoană distinctă, îndepărtând astfel mirajul televizorului ce va învăluit existența.

Cătălin Bălan, psiholog

Imaginație - Iluzie - Iluminare

Un trinom reprezentativ

IMAGINEA

ca reprezentare în mintea noastră a realității înconjurătoare, pe baza informațiilor primite de simțuri rămâne înscrisă, prin intermediul memoriei, în "banca de date" proprie și este utilă recunoașterii persoanelor, locurilor, obiectelor, spațiilor și chiar a implacabilului timp, constituind izvorul principal al imaginației, iluziei și iluminării.

Imaginea este înregistrată și percepută prin comunicare verbală sau nonverbală, devine cunoscută direct sau indirect și face parte din experiența noastră culturală. Omul a făcut un mare pas înainte inventând o multitudine de mijloace ce reproduc și multiplică imagini pentru simțurile noastre, atât pentru cei ce le văd, cât și pentru nevăzători.

MEMORIA

constituie spațiul interior de stocare și fișare a imaginilor, făcând posibilă acțiunea mentală, chiar după mult timp de la perceperea lor. Imaginea stocată prin cumulare creează posibilitatea comparațiilor - act calitativ al gândirii noastre ce favorizează recunoașterea imaginilor și reimaginarea lor. Prin acumulare de imagini, memorizare și învățare, se produc combinații raționale sau, uneori, iraționale, ale imaginilor respective, ca urmare a procesului de imaginare.

IMAGINAȚIA

este capacitatea omului de a transforma reprezentările ce reflectă realitatea existentă și de a crea, pe această bază, noi reprezentări, dezvoltând fantezie și creativitate. Imaginativă este numită persoana dotată cu o imaginație deosebită prin cumulare genetică sau (și) praxiologică. Faptul că omul a inventat metode de stimulare a imaginației, dovedește că el a observat și sintetizat un proces sistematic de stimulare a imaginației pe întreg parcursul evoluției sale, o dată cu sporirea gradului de dezvoltare a culturii și civilizației umane.

IMAGINAREA

reprezintă acțiunea de a imagina, capacitatea de a transforma reprezentările realității și de a crea noi reprezentări prin intermediul fanteziei.

FANTEZIA

poate crea reprezentări. Imaginate, deci închipuite, născocite, inventate, chiar iluzorii, care pot deveni realitate prin intermediul efortului și imaginației umane.

INSPIRAȚIA

este definită ca o stare psihică, o puternică tensiune interioară, ce apare în cursul demersurilor și desfășurărilor mentale ce conduc la conturarea liniilor parțiale sau generale ale viitoarei creații. Inspirația propune un înalt grad de libertate în elaborarea unor sinteze. Ea este o etapă pregătitoare a creației, fiind caracterizată prin apariția bruscă a unei noi idei care se impune imperios spre a fi obiectivată. Inspirația apare în mod surprinzător după o activitate perseverentă și intensă de cer-

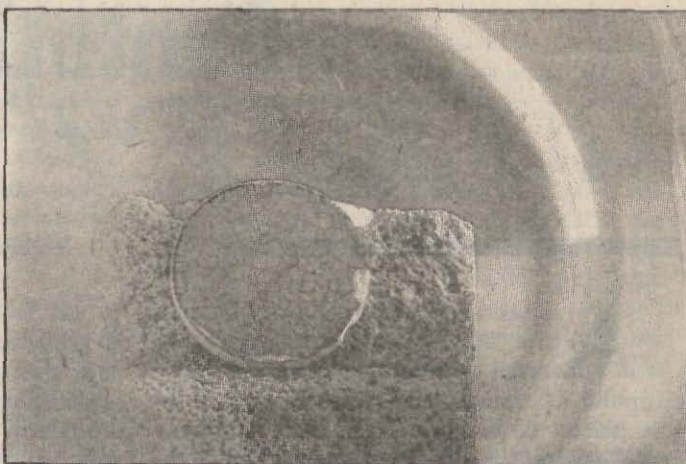
cetare și căutare neobosită, în momente de relaxare, odihnă, reverie, meditație, chiar în vis sau imediat după un somn odihnitor, prin iluminarea ce se produce în mintea creativă, însemnând cognitiv surprinderea elementelor necesare ale relațiilor dintr-o situația (problematică) prin intermediul unui demers operațional instantaneu. Apare astfel o schimbare calitativă în cunoaștere, un produs nou al gândirii, rar repetabil.

În demersul creativ al imaginației umane, iluzia are un rol important, bun și pozitiv până la pragul greu de delimitat al sănătății mentale cu tendințe tenebroase, negative, dacă se trece acest prag.

John Dewey considera că fantezia servește la extinderea și completarea realului. Ea derivă din procesul imaginativ, paralel cu inteligența, pe care o depășește și o completează anticipativ. Paul Popescu Neveanu considera că imaginația și inteligența se corelează strâns în actul creator. Prin analogie, fantezia și inteligența participă hotărâtor la actul creației.

Iluzia are coordonate convergente și divergente în procesul imaginativ și poate juca un mare rol în realizarea iluminării. Coordonatele convergente pot fi utile procesului imaginativ și iluminării, servind procesului creativ prin anticipație. Coordonatele divergente construiesc iluzia reușitei care e mai mult decât o speranță, este un construct de anticipare a reușitei.

Poetul Tudor Arghezi spunea că înaintarea în vârstă, cu experiențele ei pozitive și negative, produce omului o pierdere a iluziilor sale pe acest tărâm, ceea ce îl apropie astfel liniștit de trecerea pe alt tărâm, a cărui necunoaștere nu îl mai sperie. Reflectând la aceasta, am înțeles, cu timpul, că rolul iluziilor poate fi pozitiv dacă anticipează realizarea într-un viitor, chiar neprecizat, a unor scopuri, dorințe, acțiuni, care ne dau satisfacție, care sunt



bune, utile sau frumoase pentru viața noastră și a căror pierdere ne provoacă o adâncă amărăciune. Spunem că "am avut o deziluzie...". Spunem "nu-ți face iluzii" când anticipăm o realizare incertă a ceva... Mergem cu plăcere să vedem un iluzionist, iar meșteșugul, arta lui de a fi abil ne fac plăcere, ne crează impresia că totul este posibil.

Pentru realizarea utilului și frumosului în viața noastră nu apelăm oare la doleanțe, inițial incredibil de realizat, care apoi devin obiectivări și realități? Spunem despre o persoană că prin perseverență își realizează toate visele, iar despre alta spunem că își face iluzii, dacă nu cunoaște realitatea posibilităților sale. Deci, de la realizare până la neputință, iluzia este prezentată în viața noastră ca act mental pozitiv, negativ sau confesional.

Aprecierea rolului iluziei în viața noastră și raționamentul omului sănătos depind de implicarea lui în realizarea propriei personalități printr-o autocunoaștere perseverență - și o comunicare corectă cu ceilalți, pentru a realiza un impact social și familial potrivit și dorit, care să-l conducă pe individ spre creativitate și inovare.

Dr. Ioana Erdos - Dumitrescu

Sunteți NERVOS?

Adeseori ne enervăm. Actul în sine este, după părerea psihologilor, o formă originală de apărare a organismului. Un minut de enervare nu este, desigur, plăcut, dar nici îngrozitor. Când însă "minutul" devine "minute" și se repetă zilnic, este vorba de un semnal de alarmă. Atenție însă: putem lupta împotriva nervozității noastre! Cum anume, vă vom spune numai după ce veți stabili gradul nervozității dv., răspunzând la următoarele întrebări-test:

1. Puneți ușor la inimă micile insuccese și dezamăgiri?
2. Simțiți o anume greutate în comunicarea cu cei din jur și, la rândul lor, aceștia sunt nemulțumiți de dv.?
3. Micile bucurii ale vieții au încetat să vă mai producă plăcere?
4. Puteți scăpa de gândurile dv. triste?
5. Simțiți o ostilitate neîntemeiată față de unii oameni sau față de unele situații cotidiene pe care altă dată nici măcar nu le observați?
6. Simțiți neîncredere față de oameni?
7. Ezitați când trebuie să vă îndepliniți îndatoririle? Vă încercă gândul propriei dv. nimicnicii?

Dacă ați răspuns afirmativ la majoritatea întrebărilor, pericolul tot nu e prea mare. Rețineți însă că trebuie să vă gândiți la starea nervilor dv. Sfaturile pe care vi le dăm în continuare, vă vor ajuta în acest sens.

I. Nu tindeți să rămâneți singur, cu neplăcerile dv. Este bine să aveți cui vă confesa (mamei, tatălui, soției, soțului, profesorului, medicului etc., sau chiar vecinului de apartament). În două din zece cazuri, vă va ajuta; uneori, vă va face să priviți cu alți ochi problema dv. dureroasă.

II. Trebuie să știți să vă îndepărtați la timp de grijile pe care le aveți. Impuneți-vă să aruncați, măcar pentru un scurt timp, povara neplăcerilor; un film, o carte bună, o plimbare, o întâlnire cu prietenii vă vor ajuta. Fiți însă gata pentru a lupta cu greutățile atunci când, din nou, veți fi "în formă".

III. Nu vă supărați ușor! Știm fiecare, din propria experiență, că după orice izbucnire mâniașă suntem cuprinși de sentimentul nemulțumirii de sine. Nu ne simțim mai bine ci, dimpotrivă, mai rău ca înainte de a ne fi enervat. Străduiți-vă să amânați soluționarea conflictului pentru mai târziu, căci între timp mânia se stinge și veți judeca cu calm întreaga situație. Munca fizică vă poate ajuta în obținerea acestui calm.

IV. Uneori este necesar să și cedăm. Prin încăpățânarea ce-o dovedim, ne arătăm a fi niște copii capricioși. Păstrați-vă punctul de vedere; faceți asta în liniște. S-ar putea să greșiți, dar nu vi se va întâmpla nimic dacă uneori veți ceda. În acest fel, încordarea va slăbi. Apoi, mai este și mulțumirea de sine pe care o încercați când vă dovediiți mai tare decât mânia.

V. Faceți ceva bun pentru alții. Încetați pentru un timp oarecare să "runegați" propriile neplăceri. Încearcați să veniți în ajutorul cuiva aflat într-un moment greu: grijile dv. se vor diminua. Iar faptul că ați fost de folos cuiva, vă va ridica în proprii dv. ochi.

VI. Nu totul deodată. Oamenilor nervoși orice lucru obișnuit li se pare atât de complex încât nu mai știu cum să se apuce de rezolvarea lui. Nu uitați însă că orice treabă, chiar și cea mai complicată, este constituită dintr-o serie

întreagă de treburi simple. Porniți deci rezolvarea lucrului în sine, începând cu ceea ce considerați a fi cel mai important și nu vă pierdeți în detalii. Nu considerați că o treabă sau alta este necesar să o îndepliniți ireproșabil. Această latură caracterizează, de obicei, pe oamenii care acordă prea multă atenție propriei persoane ceea ce, de fapt, le paralizază activitatea.

VII. Nu poți fi "perfectiune" absolut în toate. Unii oameni trăiesc într-o permanentă teamă că ei realizează activitățile mai puțin bine decât alții. Eforturile pe care le fac pentru a îndeplini unele cerințe superioare îi duc, cel mai adesea, la înfrângeri bolnăvicioase. Dar cum talentele fiecăruia dintre noi sunt limitate numai la anumite domenii, trebuie să ne străduim să le folosim așa cum trebuie, acolo unde trebuie (în activitatea ce corespunde aptitudinilor pe care le avem).

VIII. Permiteți și altora să fie ei înșiși. Cel care pretinde prea mult de la cei din jur se simte veșnic iritat de faptul că nu-i sunt satisfăcute

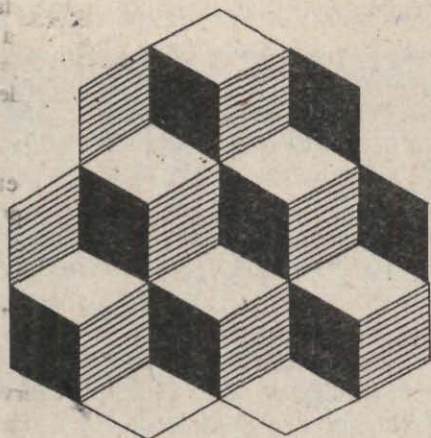
cerințele așa cum dorește. Trebuie să înțelegi că fiecare are dreptul la individualitate. Nu criticați pe alții la fiecare pas. Căutați să arătați celor din jur demnitatea și folosiți-vă de ea.

IX. Nu-i alungați pe toți. Unii oameni irascibili se comportă de parcă ar fi într-o continuă întrecere. În cei din jur nu văd decât concurenți, dușmani. Dar cel care aleargă tot timpul riscă, în cele din urmă, să dea greș. Întrecerea este bună atâta timp cât nu devine o manie a persecuției. Dați și altora posibilitatea să treacă înainte și nu faceți o tragedie din faptul că nu ocupați locul pe care l-ați fi vrut.

X. Căutați să ieșiți din propria cochilie. Sunt destui aceia care întreaga viață sunt urmăriți de convingerea falsă că nu au fost apreciați la justa lor valoare, că au fost ținuti în umbră, când în realitate... Numai că, cel mai adesea, ei singuri au intrat în cochilia lor și tot singuri trebuie să iasă, să se apropie de oameni, de împrejurările date și să trăiască.

George Baciu

CÂTE CUBURI SUNT AICI?



Lumea în oglindă

Realitate virtuală contra fobiilor

În California, pacienții care suferă de acrofobie (teama de altitudine) sunt supuși unei noi terapii: plasarea într-un peisaj montan virtual. Timp de 50 minute, ei trebuie să se deplaseze pe o terasă suspendată în gol, să traverseze o pasarelă, apoi un pod. În raport cu tratamentele clasice, rezultatele sunt încurajatoare.

Testul final, care constă în a urca 15 etaje într-un ascensor de sticlă, a fost trecut cu succes de 16 din cei 17 pacienți supuși acestui tratament.

PERSPECTIVA VIZUALĂ între iluzie și real

În anul 1846, revista americană "Arthur's Ladies' Magazine" publica povestirea "The Sphinx" (Sfinxul), scrisă de Edgar Allan Poe. Privind pe fereastră, personajul principal este îngrozit de o insectă aflată la foarte mică distanță de ochiul său, pentru că lui i se pare că este un monstru ce coboară un deal profilat în depărtare.

"Căutând să-mi dau seama – mărturisește eroul povestirii – de mărimea acelei făpturi după diametrul arborilor falnici pe lângă care trecea, am socotit că-era mai mare decât oricare dintre vasele de război existente."

Impresia este foarte intensă, fapt pentru care și sunetul slab produs de insectă pare "un vaier atât de puternic, atât de sfâșietor și de jalnic", încât "izbește nervii ca un dangăt de clopot funebru".

Aceasta este o ilustrare a modului în care o combinație greșită a semnalelor perceptivă poate produce o iluzie vizuală.

La sfârșitul deceniului șase al secolului nostru, antropologul Colin Turnbull vizitează pigmeii Bambuti din Africa Centrală, care trăiesc în păduri extrem de dese. Conducând unul din pigmeii în câmp deschis, lui Turnbull i se oferă ocazia unei observații uimitoare: pigmeul, uitându-se peste câmp la o turmă de bivoli ce pășteau, l-a întrebat pe Turnbull ce fel de insecte erau acelea. În loc de răspuns, Turnbull l-a condus pe pigmeu la turmă. Cum "insectele" deveneau din ce în ce mai mari pe măsura apropiării lor, pigmeul l-a acuzat pe Turnbull de vrăjitorie, convins fiind că acesta a transformat insectele în bivoli.

Comentând observația de mai sus, C. Turnbull conchide că percepția vizuală se realizează nu numai prin interacțiunea dintre receptorul vizual și creier, dar și cu aportul experienței achiziționate în prealabil. Pentru

că nu mai observase obiecte la distanță, pigmeul avea o constanță limitată a mărimii sau o aplicare inadecvată a acesteia: pentru el, imaginile mici de pe retină nu puteau fi decât ale unor insecte.

Dacă am fi trăit într-o lume bidimensională, percepția conturului formei ar fi fost suficientă; pentru că trăim într-o lume tridimensională, intervin moduri de apreciere a distanței la care se află obiectele din câmpul nostru vizual. Dată fiind bidimensionalitatea imaginii de pe retină, atunci cum percepem adâncimea?

Cu mai bine de 500 de ani în urmă, Leonardo da Vinci nota într-unul din caietele sale o temă pentru studiile ulterioare: "Descrie în *Anatomia* ta cum într-un spațiu atât de redus (ochiul), imaginea poate să renască și să se recompună în toată amploarea ei". În vremea lui mai existau studii asupra perspectivei, dar Leonardo da Vinci era cel dintâi care o leagă de problema vederii binoculare. După cum ne mărturisește biografa Antonina Vallentin, Leonardo da Vinci explica perceperea perspectivei prin distanța dintre globii oculari, respectiv prin aceea că cele două imagini diferă între ele, dar se contopesc, astfel că: "Lucrurile văzute cu amândoi ochii vor părea mai reliefate ca cele văzute cu un singur ochi".

În fața unui tablou, surprinderea semnificației nu înseamnă calcul metric al elementelor compoziționale; ochii sunt hotărâtori. Pentru a cunoaște mecanismul formării impresiei vizuale, care în mod natural se realizează chiar cu prețul ignorării realului obiectiv, Leonardo da Vinci se interesează în mod special de iluziile optice. El constată că stimulii vizuali nu sunt instantaneu înregistrați de ochi, apărând o tulbu-

rare dacă imaginile se succed prea rapid. Dacă se înfinge un cuțit într-o masă și i se imprimă o oscilație de frecvență înaltă, observatorul are impresia că vede două cuțite deodată. Tot așa, o făcie învârtită cu iuțeală pare că generează un cerc de lumină. În manuscrisele sale mai apar menționate și alte iluzii optice: un corp închis la culoare, plasat pe un fond luminos, pare mult mai mic decât este în realitate, în timp ce un corp luminos pare mai mare decât un alt corp, de aceeași mărime, care nu este luminat (o bară de fier, care are o grosime egală pe toată lungimea ei, pare mai groasă la capătul incandescent). Descrie, de asemenea, iluziile provocate de reflecțiile oglinzilor. Fenomenele de acest fel îl tulbură, socotindu-le adevărate minuni.

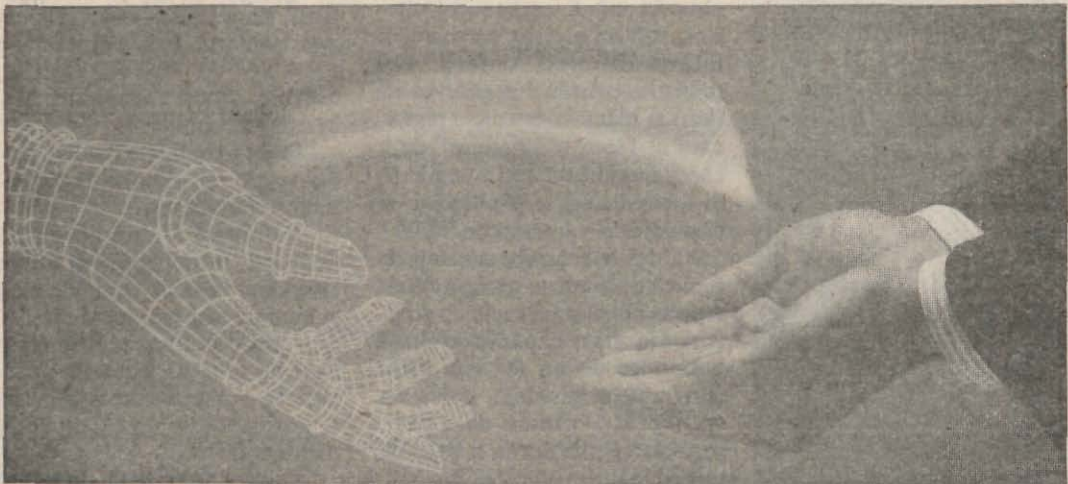
Din perspectiva reflexologiei, I.P. Pavlov explică percepția reliefului prin legăturile condiționate care se formează încă din primele luni ale vieții între semnalele diferiților analizatori, în primul rând între componenta retiniană și cea kinestezică a sistemului oculomotor, precum și între aceste componente și informațiile senzoriale furnizate de analizatorii tactil și kinestezic la contactul cu obiectele. Astfel, excitațiile luminoase provocate de lucrurile mai mult sau mai puțin luminate, reprezintă de fapt semnale condiționate. În cazul percepției perspectivei în desen, ochiul recepționează numai nuanțe de lumină și umbră, emanațe de o suprafață plană, dar în urma formării

legăturilor reflex-condiționate amintite, părțile umbrite semnalizează adâncituri, iar cele luminoase, proeminente.

Percepția adâncimii și distanței nu este, deci, o capacitate înnăscută, ci se formează treptat în cursul ontogenezei; copiii mici întind mâna deopotrivă după lucrurile apropiate, ca și după cele depărtate. Un alt argument îl constituie cazul persoanelor adulte operate de cataractă congenitală: după operație, ele nu pot aprecia corect distanța, mărimea, forma și relieful obiectelor; ele nu pot face distincție între un cerc și o sferă. Este necesară asimilarea unei "experiențe vizuale" de procesare a informațiilor referitoare la acomodarea cristalinului, convergența oculară, perspectiva liniară și cea aeriană, umbră și interpoziție; disparitatea retinală.

Rolul deosebit al disparității retinale este demonstrat și aplicat în tehnica filmului stereoscopic. În acest caz, cortexul primește de la cei doi ochi, două imagini disparate ale aceluiași obiectiv, care este "modelat tehnic" prin filmarea aceleiași scene cu două camere; filmele rezultate sunt proiectate apoi simultan. Spectatorii, folosind ochelari speciali, urmăresc practic un film cu ochiul drept și un film cu ochiul stâng. La nivel cortical, se obține imaginea reliefului autentic, ba chiar iluzia participării directe la acțiunea filmului.

Psiholog Cristian Caraghina



Conotații particulare ale iluziei în fenomenul delicvenței

Efectele deformatoare ale iluziilor au depășit de mult sfera conotațiilor stricte psihologiei experimentale intrând în limbajul comun și sub accepțiuni particulare în sensul iluzie - "deșertăciune de o clipă", trăire eronată a unei stări, speranță, expețanță etc. lovită exterior de sentimentul dez-iluziei".

De data aceasta tulburările se adresează exclusiv afectivității, atitudinea critică perceptiv senzorială și mai ales reflexivă fiind pur și simplu paralizată. Vom trece în revistă exemplificativ câteva din cele mai des întâlnite:

A) **iluzia de chilipir** constă în exploatarea de către arhicunoscutul șmenar (mic, gras, cu păru'n , negricios, protocolar, etc) - prezență permanentă în fața caselor de schimb valutar - a slăbiciunii de-a exploata o ocazie favorabilă, așa-zisul "chilipir". Și iată, așadar pe dv. stimate cititor, om serios "care te pretinzi", cum te oprești din drum în pragul casei de schimb valutar, să nu scapi ocazia. Iar omul nostru își numără frumos leii, fie legați într-un pachet înconjurat cu elastic, fie sprijiniți pe portofel, fie ți-i lasă chiar în mână, cerânduți-i ulterior, sub un pretext oarecare, și iată-te oferind dolarii sau mărcile, primind așadar banii (leii) și luând-o repede la picior, căci ai făcut o "afacere" de a cărei ilegalitate ești conștient. Și tocmai când te gândești c-ai câștigat niște amărăți de 3.000 - 5.000 lei la schimb, constăți de fapt că ții în mâna transpirată de emoția reușitei un melc cu ștraifuri din ziar, căpăcit de două bancnote de un fel sau altul (singurele originale)... iluzia s-a spulberat... rămân deziluzii, regrete și pierderea a zeci de mii de lei...

În excelența sa lucrare "Despre dreptul și arta apărării" - Regia Autonomă, Monitorul oficial, București, 1994, autorul - col. jurist Valeriu Dobre, vă propune o analiză psihologică de mare finețe a mecanismului "iluziei de chilipir"... escrocheriile prin abuz de încredere constituie capcane psihologice destinate să "prindă" indivizii, ele apropiindu-se uimitor de mult de capcanele pentru animale. Eficacitatea acestor capcane depinde de aptitudinile "vânătorului" (escrocul) pentru a-și incita "prada" (fraierul) la o întreprindere, o acțiune care se transformă curând într-o căpcană, de care nu mai poate scăpa. Momeala este posibilitatea diabolic de tentanță de a obține ceva fără să aibă de dat altceva în schimb, sau pe "nimica toată", chilipirul. Fraierul este lăsat să creadă și i se cultivă această credulitate că o să câștige și mai repede, în detrimentul altuia, scăpând din vedere riscul și gradul de probabilitate al așa-zisului "câștig"... În acest moment iluzia este "gata făcută", spiritul critic - capacitatea de gândire este anihilată" de revărsarea afectivității și a trăirilor hedonice, imaginația începe să lucreze... bani, bani mulți, autoturisme, apartamente, lux, petreceri, o viață de vis, munca, grijile, nevoile, lăsate undeva departe, în ceața trecutului.

Dar să continuăm analiza psihologică, oprindu-ne la caracterul fraierului, care:

- dorește îmbogățirea pe nedrept, în detrimentul altuia (lăcomie, lipsă de scrupule etc.) și în afara cadrului legal ...

- are o cultură redusă (este ușor de prostit), care nu-i permite să evalueze corect riscurile și posibilitățile de câștig și de pierdere ...

- are experiență de viață

redușă, naivitate, infantilism etc., nesesizând că cel cu care face afacerea are stofă de escroc...

- se supraapreciază, în siguranța reușitei sale atingând cotele entuziasmului contagios...

Profesorul Valeriu Dobre subliniază că... "prinderea în capcană depinde și de dorința fraierului, devenită obsesie, de a înșela o altă persoană în scopul de a băga în buzunar beneficii serioase. Rezultatul este că fraierul, gândindu-se numai la acest obiectiv-obsesie, nu-și dă seama cât de greu îi va fi ca, o dată angajat în afacere, să mai poată da înapoi. Cu sprijinul "binevoitor" al escrocului, fraierul se găsește deodată implicat până peste cap într-o "afacere" murdară și complice într-o escrocherie realizată în detrimentul său ori al altuia.

În afară de aceasta, eforturile pe care le face fraierul pentru a ieși din această situație, îl fac să se afunde din ce în ce mai mult. De exemplu, cel care a pierdut

la o serie de loterii, jocuri de cazino etc., bazate exclusiv pe "noroc", începe să facă împrumuturi pe care le "aruncă" cu ușurință în joc, ajungând să piardă casa și mașina, iar uneori chiar și viața, sinucigându-se. Cu cât escrocul îl convinge să investească mai mulți bani în afacere, cu atât mai mult crede în speranța că va câștiga și își va justifica astfel noi depuneri de fonduri. În final, ca și capcana de animale, care este fabricată pe măsuri fixe și adaptată caracteristicilor

vânatului urmărit, escrocheria este regizată în funcție de gradul de avuție și de necinste al fraierului. Fiecare fraier cu capcana lui (a se citi "impozitul pe prostie") - aceasta este deviza escrocului.

Diversificate, perverse, diabolice, mecanismele de inducere a "iluziei de chilipir" au, în general, următorul plan de aplicare și finalizare:

a) găsirea și agățarea fraierului - în această etapă sunt aleși cei care îndeplinesc

anumite condiții : să aibă capital de pierdut, să fie "ușor de dus" - "de prostie", credul, fricos, să se lase ușor "lucrat"...

b) împrietenirea cu fraierul și câștigarea încrederii: în această fază și se servesc modele de urmat, când o persoană cunoscută a "câștigat" dintr-o afacere asemănătoare cu cea care se pune la cale și în care este implicat fraierul (escrocii fac tot posibilul ca fraierul să nu afle că cel care a câștigat face parte din bandă, că totul este o regizare); tot în această etapă, fraierului îi sunt făcute unele "servicii", în așa fel încât să se înțeleagă faptul că relațiile între persoanele din anturaj au la bază prietenia, cinstea, onoarea...

c) înghesuirea fraierului și dirijarea lui către "omul de mână", viitorul sftnic, care nu este decât un complice din bandă, de exemplu șeful localului unde se va petrece prinderea în capcană, proprietarul apartamentului, firmei etc.

d) sugestionarea fraierului și, pe cât posibil, prezentarea pe viu a modului cum o persoană câștigă o mare sumă de bani, cu mijloace necinstite; în această perioadă, "omul de mână" îi prezintă cazul și îi lasă impresia - "iluzia" - că și fraierul ar fi putut să câștige, dacă ar fi jucat și îi crează starea de nerăbdare în participarea la joc.

e) "lăsarea" fraierului să câștige un prim profit substanțial. În această fază, "omul de mână" și ceilalți din bandă își vântură "buna credință", pregătind viitoarea victimă pentru "saltul mortal".

f) determinarea fraierului să investească impresionant sume de bani, în speranța realizării marii "lovituri" finale; în această fază, prin alternarea unor câștiguri substanțiale, cu pierderi bine dirijate, se crează fraierului impresia (falsa iluzie) a întâlnirii șanselor maxime de câștig, stimulându-i interesul și "încrederea în norocul său"; pe acest fond, banda majorează succesul potol, miza, numărul jocurilor planificate etc., pregătind următoarea



Priviți cu atenție acest desen, apoi mutați-vă privirea pe tavan: veți vedea portretul lui Lobacevski

etapă a escrocheriei.

g) **punctul culminant al păcălirii fraierului**, când acesta are "convingerea deplină" și speranța maximă că, dacă strânge toate valorile de care dispune și le aduce în joc sau afacere, va realiza "marea lovitură" - vezi jocurile de tip CARITAS -; în această fază, fraierul este ajutat să lichideze conturile, să schimbe valută, să amaneze bunuri, să facă împrumuturi, să elibereze polițe fără acoperire, să vândă acțiuni etc.

h) **finalizarea capcanei**; în această fază, fraierul având toate valorile asupra lui, în bani sau acte de valoare, inițial câștigă, pentru ca apoi să piardă, rând pe rând, totul. De menționat că în această etapă câștigă, de regulă, altcineva, tot din bandă, dar care până în acel moment nu era cunoscut de fraier ca fiind din bandă, ci doar ca o posibilă victimă.

i) **debarasarea de fraier**, în mod discret și cât mai repede cu putință, în această fază, membrii bandei cunoscuți de fraier pozează în victime și "colegi" de pierdere ai fraierului, lăsând impresia că aceasta a fost jocul hazardului, soartei etc.

B) Iluzia "atingerii scopului" - himera perpetuă a recidiviștilor: "asta e ultima lovitură - "o pun și mă las" - "îmi ating scopul și mă dau la fund" etc. Această atitudine are la bază un mecanism mental care presupune :

- autosugestie
- minimalizarea riscurilor
- refuzul acceptării eșecului
- hiperbolizarea reușitei
- justificarea scopului
- autoamăgire iluzorie

Lă toate acestea se adaugă faptul că, mult timp, criminologi renumiți, între care prof. Eysenck, nu-și puteau explica acest paradox criminal al recidivei și anume, de ce omul, ca ființă hedonică înclinată către plăcere și satisfacții, comite infracțiuni (recidivistul) când știe foarte bine că ar putea fi prins și pedepsit (suferințe). Eysenck explică actul infracțional prin legea "secvenței temporale" a psihologului O. H. Mawrer după care "un anumit act uman este determinat nu numai de consecințele lui, ci și de momentul apariției în timp a acelor consecințe. Cu alte cuvinte, când o acțiune are două consecințe, una pozitivă, premială și alta de sancțiune negativă, ambele consecințe fiind teoretic egale ca pondere, echiprobabile - iluzie mentală - atunci situația opțională se rezolvă în funcție de consecința probabilă cea mai apropiată. În cazul unui act infracțional, consecința

imediată este pozitivă, în sensul că dă o satisfacție imediată morală sau materială, în schimb sancțiunea legală este mai îndepărtată în timp și comportă un grad de incertitudine" - altă iluzie mentală.

Iată așadar cum recidivistul trăiește iluzia atingerii scopului, refuzând să pună în calcul posibilitatea eșecului. Orbit de ideea reușitei, iluzia sa dominantă este că posibilitatea de a fi identificat, prins și pedepsit, este îndepărtată și incertă. Imaturi afectiv, labili emoțional, excitabili, egocentri și insensibili afectiv și, nu o dată, agresivi, infractorii, o lume pestriță, eterogenă și distinctă sunt, iată, deopotrivă "iluzionați" și "iluzionști".

Stimați cititori, articolul de față, departe de a fi moralizator, vrea totuși să vă sensibilizeze asupra modului de operare a infractorului escroc. Elegant, manierat, inteligent și de o viclenie perversă, el vă va apărea în cale, exact atunci când intențiile dv. de a face o afacere mai mult sau mai puțin licită sau coapt ...

El vă va face rost de dolari, de bijuterii, de casă, de servicii, de tot ce se vă poștește inima...

Vă va câștiga încrederea, căci izvorul imaginației și legendelor sale n-are limite, iar puterea sa de convingere n-are egal...

Din punji, portofele și sacoșe gata pregătite, acționând singur sau în complicitate cu alții, "rolurile fiind bine distribuite" vă va număra și arăta aur și valută câtă vreți, pe care o veți pipăi cu propriile simțuri, convingându-vă de originalitatea lor, pentru ca apoi, într-un moment psihologic bine ales și pregătit, să schimbe pungile cu altele identice, să vă subtilizeze banii agonisiți cu trudă și să vă despărțiți prieteni...

Urmează apoi cercetarea polițienească de identificare a unui individ ale cărui semnalmente, "dat fiind faptul că v-a luat mințile și v-a zăpăcit de cap", aproape nici nu le-ați reținut, care tot ce va relatat (nume, număr de telefon, carte de vizită, preocupări, relații etc.) sunt minciuni de acoperire, frumos țesute și de fiecare dată altele, și pe care trebuie să-l căutăm într-o lume pestriță a escrocilor de sorginte balcanică...

Butoi Tudorel,
*expert psiholog, specialist în detecția
conduitelor simulate,
serviciul criminalistic - Poliția Capitalei*

SUNTEȚI REALIST?

Oamenii au fost întotdeauna un amestec de raționalism și idealism. Cum cele două tendințe coexistă în fiecare din noi, răspunsurile da vor ilustra dacă sunteți lucid, realist sau, dimpotrivă, înconjurați de iluzii, vă ascundeți după aparențe.

Răspundeți la întrebări cu DA sau NU.

1. Dacă un om cade pe stradă, îl ocolesc, deoarece ar putea fi beat (și nu merită a fi ajutat) sau ar putea avea o boală contagioasă.

2. Dacă doi colegi se ceartă, folosesc orice mijloace pentru a-i împăca.

3. Dacă cineva mă minte, prefer să mă prefac a-l crede, pentru că efortul de a-i demonstra contrariul este prea mare.

4. Iau atitudine fermă față de orice persoană pe care o surprind bătându-și copilul în public.

5. Am o satisfacție deosebită ori de câte ori (în filme sau cărți) binele învinge.

6. Prefer să nu particip la glumele stupide ale colegilor, chiar cu riscul de-a fi izolat de grup.

7. Pedepsirea copiilor pentru orice greșală le formează un caracter integru.

8. Dacă doi copii se ceartă, îi trag de urechi și le țin o lecție despre prietenie.

9. Chiar dacă sunt pe nedrept pedepsit de șef, accept această situație, în ideea că nu trebuie să-mi schimb relațiile cu el.

10. Consider că majoritatea oamenilor sunt pasivi, refuzând să ia atitudine față de evenimente, sperând că timpul clarifică totul.

11. Aș fi mulțumit dacă ar fi instituite pedepse ca pe vremea lui Vlad Țepeș.

12. Dacă aș fi profesor, aș lăsa câteva corigențe, indiferent de pregătirea elevilor, numai pentru a-mi impune autoritatea.

13. Pot aprecia calitățile și defectele oricărei persoane, fie că-mi este simpatică, fie că-mi este antipatică.

14. Dacă pot păcăli pe cineva, îl păcălesc, pentru că oricum toți oamenii au tendința de-a păcăli pe alții.

15. Dacă găsesc un lucru de valoare, fac tot posibilul să-l recuperez pagubașul.

COTARE:

Acordați câte un punct pentru fiecare Da la întrebările 2, 4, 5, 6, 7, 10, 11, 13, 15 și câte un punct pentru fiecare răspuns Nu la întrebările 1, 3, 9, 12, 14.

Faceți totalul punctelor.

INTERPRETARE:

Între 13-15 puncte obținute:

Sunteți dotat cu excelență "de obiectivitate". Evitați subterfugiile. Exagerat de lucid, realist, tindeți să vă erijați în "zmeul zmeilor de bine". Dar atenție, de aici și până la impunerea autorității cu forța, nu e decât un singur pas.

Între 12-9 puncte obținute:

Nu vă plac jumătăți de măsură. Atitudinile dv. sunt clare, ferme și foarte bine cântărite. Totodată aveți o diplomatie pentru care stârniți invidie.

Sub 9 puncte obținute:

Pentru dv., toate situațiile sunt confuze și de aceea nu vă implicați, lăsându-i pe alții s-o facă. Preferați iluziile și nu respingeți cu suficiență fermitate minciunile. Ar trebui să îndepărtați vălul și să priviți lumea cu mai mult realism.

**Sociolog
Antoaneta Constantin**

Test psihanalitic

SQU

Cum vă puteți sonda subconștientul!

1. Ce vă repugnă mai mult:

a) broasca țestoasă; b) meduza; c) șoarecele sau șobolanul; d) șarpele; e) liliacul; f) păianjenul.

2. Poligamia vi s-ar părea:

a) obositoare; b) normală; c) excitantă; d) absurdă; e) angoasantă; f) odihnitoare.

3. Dacă ați scrie o novelă, cu ce frază ați începe-o:

a) viscerele au fost servite în cantitate suficientă...; b) îmi aminteam mereu de mâinile sale...; c) gustul fanteziilor sentimentale mi-a venit mai târziu...; d) credeam că stăpânesc lumea, nu stăpâneam nimic...; e) era un cuțit de o mare banalitate, un cuțit de țăran...; f) cer, aer și liniște.

4. Un nou parfum. Botezați-l:

a) Cer; b) Granit; c) Insula; d) Sânge; e) Lână; f) Venin.

5. Pentru dv. capătul lumii este:

a) Deșertul Mongoliei; b) Insula Paștelui; c) Capul Raz; d) un sat abandonat; e) Pământul Adelic; f) vârful Everest.

6. Dacă unul din aceste cuvinte ar fi obscen, pe care l-ați alege:

a) Încă!; b) Mersi!; c) Nu!; d) De ce?; e) Vino!; f) Repede!.

7. Ce ați alege dacă ar trebui să vă tatuati:

a) un dragon; b) un număr; c) un păun; d) un prenume; e) o inimă săgetată; f) denumirea profesiei de credință.

8. La întoarcerea acasă, vă puneți de preferință:

a) haine de cameră; b) tricou; c) halat (capot) de casă; d) haine (echipament) sport; e) umbrați gol; f) haine vechi.

9. Un nou iaurt natural. Alegeți redama:

a) "O picătură de viață"; b) "secretul senectuții"; c) "Flaconul fermierului"; d) "Rigoare și prospețime"; e) "Onctuos ca laptele matern"; f) "Trandafirul alb".

10. Locul ideal pentru a întâlni un necunoscut este:

a) un bar; b) pe stradă; c) la spectacol; d) la ieșirea din instituția (școala) unde activați; e) în ascensor; f) la restaurant.

11. Sunteți regizor, alegeți-vă vedeta:

a) Jane Birkin; b) Jacques Dutronc; c) Jeanne Moreau; d) Yves Montand; e) Dominique Sanda; f) Lino Ventura.

12. Baia dv. o preferați:

a) în negru; b) cu decor floral; c) pastelată; d) albă; e) cu oglinzi; f) multicoloră.

13. Dacă ar trebui să păstrați un singur joc, acesta ar fi:

a) mingea; b) jucăria copilului; c) zmeul; d) balansoarul; e) păpușa; f) bilele.

14. Dacă fructul plerzaniei n-ar fi fost mărul, ar fi putut fi:

a) piersica; b) smochina; c) mango-ul; d) nuca; e) portocala; f) măslinea.

15. Esențialul pentru dv. este:

a) să fiți sincer; b) să dormiți; c) să sucombați; d) să plecați; e) să seduceți; f) să creați.

16. Vi se oferă o ceșcuță spartă. Ce faceți cu ea:

a) o păstrați; b) o utilizați; c) o decorați; d) o reparați; e) o aruncați; f) o dezinfecțați.

17. Cel mai mult sunteți sensibil(ă) la sunetul:

a) flautului; b) vioarei; c) orgii; d) pianului; e) violoncelului; f) trompetei.

18. Cel iubit v-ar place să fie îmbrăcat în:

a) bumbac; b) in; c) piele; d) mătase; e) satin; f) velur.

19. Adesea, aveți o glăbiciune pentru:

a) o friptură bună; b) un pahar cu apă; c) o tabletă de ciocolată; d) o cupă cu șampanie; e) o prăjitură cu fragi; f) pâine prăjită cu unt.

20. Cuvântul apă vă invocă:

a) ploaie; b) cascadă; c) val; d) lac; e) potop; f) sete.

21. Dacă v-ați face siesta unde v-ar place să vă aflați:

a) într-un hamac; b) iarbă; c) pat; d) nisip; e) covor; f) șezlong.

22. La un bal mascat, ce deghizare ați alege pentru dumneavoastră:

a) cardinal (popă); b) nimfă; c) Narcis; d) clopotar; e) prostituată; f) sălbatic.

23. La nevoie v-ați căsători cu un(o):

a) surdo-mut; b) octogenar; c) chel; d) orb; e) iubitor de morți; f) homosexual.

24. Care din aceste definiții vă convine mai mult:

a) Pornografia - erotismul altora; b) Erotismul se adresează sufletului, pornografia - corpului; c) Se începe cu erotismul și se termină

cu pornografia; rareori invers; d) E totuna; e) Cel mai vulgar nu e acela care gândește; f) Amândouă vin de la greci: eros - dragoste, porno - prostituată.

25. Se servește de un baston. La ce vă gândiți:

a) dirijor; b) orb; c) profesor; d) zână (vrăjitoare); e) polițai; f) pelerin.

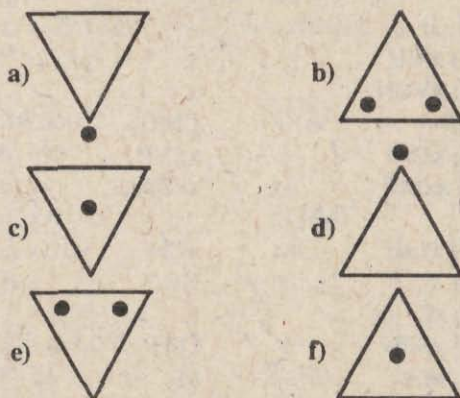
26. Vă pare ridicol:

a) să frecvențați un câmp de nudiști; b) să colecționați obiecte erotice; c) să vă logodiți oficial; d) să purtați un costum de baie din piele de leopard; e) să vă adresați unei agenții matrimoniale; f) să vă căsătoriți virgin(ă).

27. Dacă v-ați reincarna într-un animal, pe care l-ați prefera:

a) vulturul; b) delfinul; c) câinele; d) fluturele; e) leopardul; f) barza.

28. Alegeți una din figurile următoare:



29. Vă este mai ușor să renunțați 24 de ore la:

a) somn; b) spălat; c) plimbat; d) ridicat (de pe pat, scaun etc.); e) mâncat; f) vorbit.

30. Vă este mai greu să renunțați 24 de ore la:

a) somn; b) spălat; c) plimbat; d) ridicat (de pe pat, scaun etc.); e) mâncat; f) vorbit.

Grila pentru interpretare

feminin masculin

- | | |
|------------|--------|
| 1. a) xxC | xxPA |
| b) v | EH |
| c) x | x |
| d) EA | SC |
| e) MN | M |
| f) xx | xxVN |
| 2. a) x EC | xMAN |
| b) PP | EHP |
| c) xxPPA | xxVPPC |
| d) - | - |
| e) x MH | x |
| f) S | - |
| 3. a) PA | - |
| b) xxV | xxM |
| c) - | - |
| d) xESC | xC |
| e) xxMA | xxSS |
| f) x H | xP |
| 4. a) - | - |
| b) x EH | x |
| c) xVCN | x |
| d) - | EMC |
| e) xxSA | xxVP |
| f) xxMP | xxSSA |
| 5. a) xE | xCN |
| b) V | HP |
| c) xC | x |
| d) xSPN | xEH |
| e) MA | M |
| f) H | VS |
| 6. a) EAN | - |
| b) xxM | xxP |
| c) xx | xxSA |
| d) x | xC |
| e) xV | xVMN |
| f) HC | h |
| 7. a) xxSP | xxSA |

feminin

- b) x M
c) EAN
d) x
e) xx
f) CC

8. a) xx
b) x N
c) x VHC
d) xx
e) EPA
f) x

9. a) xP
b) C
c) x
d) VM
e) xxA
f) xxH

10. a) x
b) VSP
c) C
d) x
e) xxEM
f) xx

11. a) xxP
b) xV
c) H
d) CE
e) x HMN
f) xxSA

12. a) x VN
b) C
c) xx
d) N
e) xxEEP
f) -

13. a) P
b) xxA
c) x CC
d) xxEH

masculin

- xM
N
x
xxE
EPC

- xx
xEC
x
xxP
VHAN
x

- xSA
MC
xE
-
xx
XXHP

- xE
V
C
xHS
xxAN
xxMP

- xxPVA
xH
C
N
xESM
xx

- x
A
xxS
VHMN
xxEN
PC

- P
xxHS
xCC
xxVA

feminin**masculin**

e) SN
f) x M

-
xMN

14. a) -
b) xxEN
c) x HC
d) -
e) x
f) V

VNS
xxEM
xC
s
xP
H

15. a) x MM
b) PAA
c) -
d) S
e) x EV
f) xHCCN

xMN
-
AN
HSS
xV
xECCN

16. a) -
b) xxM
c) VPC
d) xxH
e) ES
f) x

M
xx
EE
xxC
PA
x

17. a) xxHC
b) VMA
c) xx
d) -
e) xP
f) xES

xx
EP
xx
C
xSMN
x

18. a) -
b) xP
c) x VM
d) xxEHHA
e) xx
f) CN

-
xEHN
xM
xxPA
xxVC
-

19. a) xx
b) xx
c) M
d) PC
e) N
f) xxA

xxPAA
xx
M
s
CN
xx

20. a) E

-

feminin**masculin**

b) xC
c) xxV
d) xx
e) x MP
f) AN

xN
xxVA
xxEC
xSS
M

21. a) CN
b) xH
c) xV
d) xxEE
e) xxMA
f) P

N
xEPA
x
xxV
xxM
C

22. a) xVC
b) -
c) xxP
d) MM
e) xxEENN
f) SSA

xVHSS
-
xxP
EMN
xxC
xHAN

23. a) xP
b) -
c) xC
d) V
e) xxEMAH
f) xxHHS

-
xSS
EC
xxMM
xxHNPA
-

24. a) xC
b) MP
c) xx
d) xA
e) xxSN
f) -

xVA
-
xx
xESMP
xxC
N

25. a) MPC
b) xx
c) xx
d) ENN
e) xxS
f) -

V
xxEA
xxM
P
xxHSS
-

26. a) x
b) xx
c) ECN
d) xVA
e) MP

xE
xxS
HPA
xVV
MCN

feminin**masculin**

mai mare decât 40 - excepțional

f) xNS	x
27. a) x	xVSAN
b) xH	x
c) M	-
d) CN	MM
e) xxESSA	xxECS
f) xxVP	xx
28. a) x	xP
b) x	x
c) VPA	ESCC
d) M	-
e) E	V
f) xCN	xN
29. a) xxV	xxVPCC
b) ESA	ESAN
c) xMPN	x
d) x	x
e) xx	xxM
f) -	-
30. a) MPAN	N
b) xx	xx
c) xxE	xxE
d) H	VSA
e) xx	xx
f) VSC	MPC

Interpretare

Pentru fiecare răspuns al dumneavoastră, alegeți una dintre variantele (a, b, c, d, e, f) și notați codul alăturat, existent în grila corespunzătoare sexului dumneavoastră.

1. TONUS afectiv. Faceți totalul x-urilor din grila de răspuns și veți estima starea bazală a afectivității dumneavoastră:

- mai mic decât 15 - nul
- 15 - 24 - slab
- 25 - 30 - mijlociu
- 31 - 35 - puternic
- 36 - 40 - foarte puternic

2. TENDINȚE, forțe de acțiune care izvorăsc din organism și sunt orientate spre o țintă, actualizându-se gradat. Faceți totalul literelor de același fel și veți asocia litera care predomină numeric, cu tendințele de mai jos:

- A - animalice
- C - cerebrale
- E - exhibiționiste
- H - homosexuale
- M - masochiste
- N - marciste
- P - poligame
- S - sadice
- V - privitor (admirator)

- mai mic decât 6 nu sunt luate în seamă
- 6 - 8 - tendințe slabe
- 9 - 11 - tendințe puternice
- mai mare decât 11 - tendințe excepționale

3. LIBIDO, dorință acumulată, energie instinctivă sau dobândită, izvorînd din profunzimile psihicului uman și acționând asupra conștiinței și comportamentului ca un imbold, ca o pulsivitate. Faceți totalul literelor din grila de interpretare și încadrați-vă într-una din variantele de răspuns:

- mai mic decât 40 - slab
- 40 - 45 - obișnuit
- 51 - 60 - bogat
- 61 - 70 - complex
- mai mare decât 70 - furtunos

*În curs de apariție la
"Știință & Tehnică" SA :*

*50 de ani care au zguduit lumea
de Emilian M. Dobrescu*

*Cum să dezvolți o afacere,
de Paul Hawken*

*Misterul războinicului aztec,
de William Dickson*

*Robinsonii cosmosului,
de Francis Carsac*

Sensul pozitiv al iluziilor- falsele iluzii

Iluziile se nasc din raportul: cerințe subiective și fapte obiective, așadar, conținutul și evoluția lor depind tocmai de însemnătatea pe care o au pentru noi evenimentele la care participăm. Împrejurările de viață includ, pe lângă condițiile și faptele obiective dinafara subiectului și deprinderi, obișnuințe ale acestuia. De aici, rezultă o gamă variată de iluzii care vor caracteriza individualități diferite, vârste diferite, grupuri sociale și societăți diferite.

Adolescența și tinerețea sunt perioade bogate în iluzii, acestea aducând farmec și tumult vârstei, dându-i acea aură de care ne amintim cu nostalgie toată viața.

Iluziile au însă un rol important în evoluția omului. Amintirile devin plăcute sau neplăcute și datorită iluziilor, ele fiind mereu corelate cu importanța locului ocupat în acțiunile individului, de împlinirea sau neîmplinirea lor.

Realitatea celor tineri este, în mare parte, construită la marginea cu iluzoriul, pentru ca, o dată cu timpul, omul să conștientizeze diferențele între realitate și iluzie, să continue să viseze, să-și făurească iluzii cunoscând lumea palpabilului.

Trecerea de adolescență nu este semnalată numai de transformările morfo-funcționale, ci și printr-o ștergere a granițelor lumii iluzoriului în interiorul individului, în favoarea realității practice a societății. O ajungere "cu picioarele pe pământ", dacă doriți.

Este bine? Este rău? Pentru a ști, trebuie să subliniem care este efectul procesului de formare a iluziilor. Astfel, putem spune că, în general, iluziile au un rol formator, asigurând trecerea de la lumea ireală, personală a tânărului spre lumea puternic ancorată în realitate a omului matur, trecere lină, care să nu șocheze sau să bruscheze structurile individuale, asigurându-se astfel fondul pentru o adaptare continuă.

Dacă speranța, dorința, fac parte din substratul afectiv al iluziei, având în vedere intensitatea trăirilor la vârstele tinereții, precum și faptul că este vorba de un început de drum în viață, se poate vorbi chiar de o "eficiență" a iluziilor.

Dincolo de vârstă deci, iluziile pot fi considerate un "motor" al evoluției umane, par-

ticipând uneori, extrem de activ, la dezvoltarea personalității umane; "motor" care impulsionează, dă energie pentru înaintarea spre scopurile propuse. La vârstele mature, iluziile sunt mai impregnate de real și nu împing omul

pe marginea eșecului, așa cum se întâmplă în adolescență, când totul pare posibil.

Deci nu înfrânarea, oprirea zborului este scopul, ci direcționarea lui. Tânărului, nu trebuie să i se "tempezeze" elanul în iluziile sale, ci să fie învățat să selecteze ofertele realului, să se integreze în dimensiunile acestuia.

Discordanța dintre cerințe și condiții obiective duce la insatisfacții, necaz, neplăcere, dispreț, și toate acestea nu fac decât să-l ambiționeze pe tânăr, rămânând doar elanul, greutatea fiind depășite mult mai ușor, căci tinerețea are... timp!

Însă iluziile pot fi uneori periculoase, chiar nocive. "Trăirea în iluzie" caracterizează persoanele neformate sau cu caractere slabe, lipsite de voință.

Iluziile contrastează dureros cu realitatea; este cazul alcoolicilor, norcomanilor, care vor să-și uite amăgirile printr-o și mai mare amăgire. Mai periculos este, atunci când "trăirea în iluzie" devine psihologie de masă, iar realitatea se grăbește să o spulbere.

Afectivitatea omului este strâns legată de condițiile existenței lui; ea se conturează în procesul reflectării specifice împrejurărilor de viață. Mult discutata noastră perioadă de tranziție, a venit și ea cu sacul ei de iluzii: iluzia libertății, iluzia dreptății, iluzia bunăstării...

Să nu oitem nici marile descoperiri ale științei, care au fost considerate uneori ca fiind doar iluzii. Numai că, din momentul recunoașterii lor, n-au mai fost luate drept iluzii, ci adevărate false iluzii.

În altă ordine de idei, iluzia poate fi și speranță și dorință neîmplinită, și deseori o necesitate.



Femeia aceasta e tânără sau bătrână?

Narcis Munteanu, psiholog

ILUZIILE POLITICULUI

Înainte de toate, trebuie subliniat faptul că în România ultimilor cinci ani au existat și încă mai există - condiții obiective pentru formarea unor iluzii în politică.

În primul rând este vorba de imperfecțiunile inerente unui sistem legislativ elaborat "peste noapte", în domenii vitale pentru dezvoltarea unei societăți democratice, precum și inexistența (într-o anumită perioadă) a instituțiilor abilitate să verifice și să vegheze asupra respectării "regulilor jocului".

Să luăm un singur exemplu - crearea partidelor politice. Teoretic, este o iluzie să crezi că un partid politic poate ființa prin voința a 251 de cetățeni, fără a se distinge, în mod clar prin ideologia ce îl caracterizează. Prin Decretul CFSN s-au creat doar asociații (uneori bizare, reunind oameni care, în fond, aveau interese divergente) de oameni dispuși să concluzeze, un timp, împreună. Rezultatul cel mai notabil a fost că, într-un timp record, România a deținut (și încă mai deține formal, pentru că încă nu s-a adoptat legea "falimentului" partidelor politice) cel mai mare număr de partide politice.

S-au creat astfel, alături de formațiuni tradiționale serioase, toate bizareriile imaginabile și inimaginabile, pornind de la partide în asociațiuni familiale și terminând cu partide bazate pe criterii etnice. O dată deschisă cutia Pandorei, este greu de crezut că se vor găsi remedii pentru rezolvarea efectelor generate.

Această situație a născut însă, într-o primă etapă, o frumoasă iluzie, potrivit căreia, cu cât sunt mai multe partide, cu atât avem un pluripartidism mai puternic, mai evident. Din fericire, am depășit această etapă. Ne-am dat seama, poate cam târziu, că, vorba anonimului din popor, ce-i prea mult nu-i sănătos. În plus, această adevărată inflație de partide, a erodat într-o oarecare măsură în ochii opiniei publice eficiența principiului pluripartidismului.

Pe cale de consecință, s-a creat iluzia că fiecare grup de conducere a unui partid este format din oameni politici. Desele mediații ale ședințelor CPUN-ului și, în ultima vreme, ale Parlamentului, au spulberat, în mare măsură, și această iluzie. Un om politic, în

accepțiune profesională se formează în timp necesitând, pe lângă anumite acumulări profesionale teoretice (filozofie, istorie, economie politică, drept etc.) și o vastă experiență practică. În plus, anumite calități native - inteligență, sociabilitate, talent oratoric sunt absolut necesare. Este o iluzie să crezi că un individ, fără o solidă cultură generală și fără anumite trăsături psiho-comportamentale specifice, poate să-și exercite cu succes "meseria" de om politic. Din nefericire, aceasta iluzie a existat - și încă mai există - creând cazuri unecori ridicole de "personalități" politice.

În sfârșit, în rândul condițiilor obiective care pot genera iluzii în sfera politicului se înscrie și o anumită lipsă de experiență a alegătorului, privind exigențele sistemului democratic. În mod particular, este vorba de așteptările opiniei publice, vis-à-vis de noile instituții democratice, așteptări uneori deformate prin reflexe de asociere cu competențele vechilor instituții autoritare. Astfel s-a obișnuit, la un moment dat, să se solicite, în mod special instituției prezidențiale anumite rezolvări care erau practicate de vechea instituție prezidențială, începând cu problema locuințelor și sfârșind cu rezolvarea conflictelor de muncă.

Guvernul a fost supus, și mai este încă supus, unor solicitări de rezolvare concretă a unor probleme economice în întreprinderi care și-au câștigat independența față de acesta prin propria opțiune de transformare în societăți comerciale.

În sfârșit, nici guvernanții nu par a fi scutiți, de asemenea iluzii. Recentul scandal AGA a dovedit că există iluzia, printre parlamentari, că se pot îmbina în mod armonios interesele politice cu cele economice pe plan individual. De fapt se resimte, în mod inconștient, sperăm, o anumită nostalgie a eficienței fostului secretar de partid cu probleme economice, care deținea autoritar ambele pârghii - cea economică și cea politică.

În democrațiile țărilor cu tradiții în domeniu, aceasta problemă este definitiv rezolvată în sensul că există, instituționalizat, o separare între economic și politic la nivel individual. Parlamentarul trebuie deci să opteze fără

echivoc în această problemă, pentru a nu se crea conflicte de interese. Pentru că, iată, cea mai bună demonstrație despre incompatibilitatea celor două ipostaze de parlamentar și de membru AGA, o reprezintă conflictul de interese generat în cazul votării legii accelerării privatizării. Cum poate vota obiectiv un parlamentar o lege care va conduce la desființarea structurilor din care face parte și de pe urma cărora obține avantaje materiale? Bineînțeles că va fi subiectiv (chiar dacă nu-și dă seama), singura soluție fiind aceea de a evita, printr-o separare evidentă să se pună într-o asemenea situație stresantă.

Există și condiții subiective care au generat, generează și vor mai genera iluzii în sfera politicului la noi din țară.

În primul rând este vorba de o doză exagerată de sentimentalism, de pasiune, chiar de patimă acolo unde ar trebui să guverneze rațiunea lucidă, realismul echilibrat și pragmatismul principial.

La precedele alegeri, cetățeanul nu a ales dintre candidați în funcție de ideologia pe care o reprezentau, ci mai degrabă pe baza simpatiei sau antipatiei manifestate față de personalitatea lor, deci pe baza unui criteriu apolitic puternic subiectiv. Dezbaterile dinaintea campaniei electorale, dar și după, nu au abordat întotdeauna problemele de substanță, de fond ale reconstrucției societății românești, alunecând deseori spre atacul la persoană sau spre stilul pamfletar

de insinuare și manipulare extraideologică. S-a creat iluzia - în mare parte justificată, din nefericire - că personalitățile sunt mai importante decât mesajul ideologic pe care îl colportează. Asociind acest lucru cu amplul fenomen de migrație a unor personalități politice de la un partid la altul, de o anumită autointitulare, deseori subiectivă, a doctrinelor partidelor (de stânga, de centru, de dreapta), se crează iluzia că nu mai este posibil să se voteze o anumită doctrină ci oameni, acceptându-se ca normalitate faptul că aceștia pot să-și schimbe principiile politice. Se cultivă astfel iluzia unei relativități absurde, în care nu mai există principii de selecție, ci doar legături sentimentale, conjuncturale. În ultimă instanță, totul conduce la un simulacru, cu alte cuvinte la iluzia că se înfăptuiește, prin alegeri, un act politic.

Sunt doar câteva premise generatoare de iluzii care denaturează corecta percepție a actului politic. Există, fără îndoială, elemente mult mai concrete care creează iluzii din ambele sensuri - iluzii ale opiniei publice față de oamenii politici precum și iluzii ale demnitărilor vis-à-vis de modul cum opinia publică le percepe activitatea. Dar despre aceste iluzii vom încerca să discutăm în viitorul număr dedicat acestei interesante teme.

Ioan Albescu

Lumea în oglindă

Aspirina contra răului de altitudine

• Descris în 1590 de părintele iezuit Jose d'Acosta, după călătoria sa în Peru, "răul munților" se manifestă prin indispoziții caracterizate de dureri de cap, grețuri, palpitații. Cel mai bun mijloc de a-l preveni, este de a nu depăși 500 metri/zi altitudine în cursul ascensiunilor, pînă la 3 500 m înălțime. În caz de indispoziție, primul lucru indicat este de a sparge o aspirină între dinți și a o înghiți.

• Telescoapele cele mai noi pentru observațiile astronautice sunt cele cu oglindă lichidă, care costă de 50 pînă la 100 de ori mai puțin decît telescoapele tradiționale. Calitatea imaginii prin oglinda din mercur lichid este excepțională. Oglinda lichidă a Centrului Spațial din Liege (Belgia) are un diametru de 1,4 m, aflată în rotație, cu viteza de 14 rotații/minut, suprafața sa se deformează pentru a deveni perfect parabolică.

• Cei mai mulți daltoniști se află printre cehi și slovaci; printre indienii brazilieni și figieni, daltonismul este extrem de rar întâlnit.

PERCEPȚII

în

IMPONDERABILITATE

*Interviu acordat în exclusivitate revistei noastre
de către cosmonautul Dumitru Prunariu*

Dumnezeu a făcut lumea din nimic, în șase zile. Ziua întâia. La început a făcut Dumnezeu, cerul și pământul. În ziua a 4-a și-a zis Dumnezeu: "Să fie luminători pe cer, ca să lumineze pe pământ, să despartă ziua de noapte. A făcut Dumnezeu cei 2 luminători mari: luminătorul cel mare pentru cărmuirea zilei și luminătorul cel mai mic pentru cărmuirea nopții și le-a pus Dumnezeu pe cer, ca să despartă lumina de întuneric. Și a văzut Dumnezeu că așa este bine. Și a fost seară și a fost dimineață: ziua a patra (Fac. 1, 14-19).

Imponderabilitatea creează senzații cu totul neobișnuite comparativ cu cele terestre. Acum, după 14 ani de la lansarea navei cosmice "Soiuz 40", aveți senzația că zborul dv. a fost un vis, o iluzie?

* Nicidecum. Totul a fost real și persistă încă în memoria mea. Am fost permanent conștient de responsabilitățile misiunii noastre, de aceea am și beneficiat de un antrenament fizic și psihologic de excepție. Eram într-un permanent control și autocontrol.

▲ Zborul cosmic conferă "noi dimensiuni" proceselor psihice. Referindu-se strict la fenomenele falsei percepții, ce senzații inedite apar?

* Într-adevăr, imponderabilitatea conferă o notă deosebită vieții în cosmos și modului de abordare a întregului complex de acțiuni, pentru că, de fapt, nici nu știi cum să reacționezi la stimuli. În ziua lansării navei cosmice (14 mai 1981), a apărut în plan fiziologic o primă senzație nouă: aceea de gol în stomac. M-am confruntat cu elemente surpriză pe care nu le cunoscusem în timpul antrenamentului la sol. A fost un experiment unic, irepetabil, care nu poate fi pus sub semnul identității cu cel în condiții simulate.

▲ Ce informații ne puteți furniza în legătură cu specificitatea percepțiilor umane în spațiul cosmic?

* Ceea ce m-a preocupat în mod deosebit, deși eram antrenat suficient la sol într-un spațiu lipsit de gravitație, a fost învățarea coordonării mișcărilor, în vederea căutării permanente a unui punct de sprijin.

La ceea mai mică mișcare de schimbare a poziției, se modifică și centrul de greutate al corpului și stabilitatea dispare. Acest echilibru se restabilește printr-o mișcare de compensare: înclinarea corpului, întinderea unei mâini etc.

În legătură cu iluziile de deplasare, procesele, la început, erau inversate; am avut senzația că stau permanent cu capul în jos; după o zi a apărut senzația orizontală, abia după 4-5 zile am revenit la poziția verticală. În același timp, persista senzația de nas și urechi înfundate și, la un moment dat, am avut chiar senzația separării capului de corp, ca și cum cineva m-ar fi tras de cap în sus. "Nemaiavând" cap, mușchii gâtului nu mai aveau de ce se susține și trebuia să împing cu capul în perete sau să-l susțin sau să împing cu casca, sprijinându-mi picioarele de peretele opus...

▲ Cum vă simțeai pe orbită, ca parte componentă a satelitului artificial al Pământului "Soiuz-40"?

* După plasarea pe orbită, ca iluzii în plan vizual au fost percepțiile unor stele de culoare albă sau roșie, ca mici explozii, cu terminații frânte în zig-zag, provocate de radiațiile cosmice, încărcate cu diferite energii.

Aceste senzații le resimțeam și în perioada dintre somn și veghe, când stăteam cu ochii închiși. Percepeam curgerea timpului altfel...

▲ În timpul zborului orbital ați avut senzația unui Alter-Ego sau a vreunui alt fenomen legat de propria dv. identitate?

(Continuare în pag. 48)

Falsele percepții în hipnoză

Hipnoza este unul din fenomenele psihice cele mai controversate, fiind mult timp încadrat în categoria celor "magice" sau paranormale.

A început prin a fi considerată ca fiind o formă "specială" de somn, fapt ce a determinat însăși denumirea fenomenului, dar caracteristicile specifice stării, au obligat la o investigație cât mai obiectivă, ajungându-se în prezent a fi considerată ca o stare modificată de conștiință.

De obicei, starea hipnotică este asemănătoare cu somnul, dar diferă de acesta cel puțin din punct de vedere electrofiziologic - undele cerebrale din timpul hipnozei sunt unde alfa - specifice stării de veghe.

Unul din factorii ce stau la baza hipnozei este sugestibilitatea; cu cât o persoană este mai sugestibilă, cu atât este mai susceptibilă la hipnotiză. Totodată, odată cu instalarea transei, sugestibilitatea crește, ajungând să poată influența procesele senzorio-perceptive sau mnemice.

Datorită efectelor acestei influențe, hipnozei și hipnotizatorului, le-au fost atribuite proprietăți "magice".

Astfel, în ceea ce privește procesele senzoriale, acestea își vor modifica pragurile în jos sau în sus, adică sensibilitatea la diferiți stimuli, va crește sau va scade.

Bineînțeles, se pot provoca și situații paradoxale, generate de ceea ce se cheamă "logica transei" și anume perceperea unor stimuli absenți și neperceperea unor stimuli prezenți.

Astfel, sub influența sugestiilor hipnotice se poate produce eliminarea durerii (analgezie sau anestezie), folosită în chirurgie, la operații mai simple, la nașterea fără dureri sau la extracții dentare.

Dacă se urmărește linia falselor percepții, se pot obține cele mai neașteptate efecte.

În general, apar trei situații:

1. În transă, subiectului i se sugerează o situație care contrazice starea naturală a lucrurilor, oferindu-i-se o serie de elemente "senzoriale" care, pe lângă cele verbale, vor facilita realizarea stării sugerate. Cel mai concludent exemplu este acela când se sugerează subiectului că s-a ars cu țigara pe mână, i se

indică nu numai locul exact, dar se și atinge mâna cu un obiect, eventual, un creion. Rezultatul este că, în scurt timp, va apare în locul respectiv o urmă "ca și cum" subiectul ar fi fost ars în realitate.

2. Se poate sugera o situație neconformă cu realitatea, iluzia fiind creată într-un mod persuasiv. I se va spune subiectului că, la un moment dat nu va mai putea auzi, că a uitat un cuvânt sau că nu va mai putea rosti o anumită sintagmă verbală.

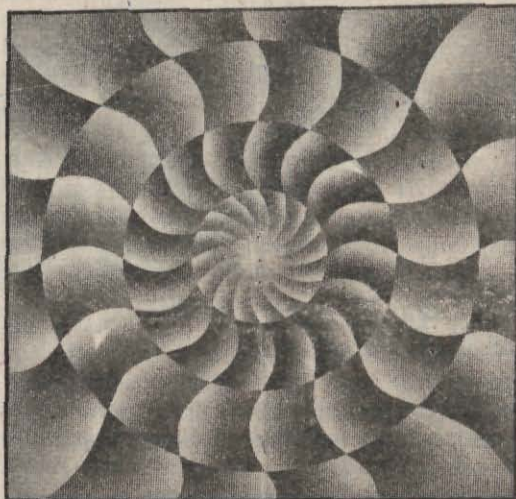
De asemenea, se pot sugera situații care pot fi vizualizate : întâlniri cu diferite persoane, interioare de camere sau scene din filme.

3. O altă situație este atunci când se recurge la un suport perceptiv obiectiv, căruia i se conferă, prin sugestie, o altă semnificație. O vază de flori poate reprezenta un copac, covorul, un strat de flori, iar fotoliul, o bancă în parc.

Transformarea lumii obiective poate căpăta și o expresie comportamentală. Astfel, subiectul va culege fructe dintr-un cuier sau va reproduce mișcările unui înotător într-un bazin.

Reprezentarea declanșată și întărită de sugestie se poate dovedi pe moment mai puternică decât percepția realității.

Augustin Mihăilă, psiholog



Patologia iluziilor

Definită în mod constant ca o percepție falsă sau denaturată a lumii reale, iluzia constituie, în primul rând, o senzație falsă.

Sunt cunoscute deja așa zisele "iluzii fiziologice", optico-geometrice, iluziile de greutate, de volum, de mișcare etc. Astfel, distanța prea mare până la obiect, lumina insuficientă, oboseala sau dominantele emoționale, pot determina procesele de percepție până la blocarea momentană sau deformarea realității.

Henri Ey consideră că iluzia este, în general, orice eroare cognitivă sau perceptivă; în cazul percepției, ar consta fie din proiectarea imaginii și a înconștientului în actul perceptiv, fie din prelucrarea eronată a imaginilor percepute, deci, erori de integrare și recunoaștere a obiectelor percepute în totalitate sau numai a unor elemente : formă, mărime, distanță etc.

În cazul iluziilor patologice, bolnavul nu le corijează, ci le consideră ca veridice, primind astfel un caracter stagnant, ca o consecință a perturbării morfo-funcționale cerebrale sau a sugestibilității crescute. Adesea, percepția falsă cu obiect este însoțită de interpretarea delirantă, de modificarea lucidității sau de superficializarea proceselor asociative, de atenție și memorie.

Iluziile vizuale sunt cele mai frecvent întâlnite, atât în patologia infantilă, cât și în cea a adultului, ele apar în confuziile mintale infecțioase, în intoxicațiile acute sau cronice cu alcool sau cu droguri (LSD, hașis, mescalina), în epilepsie, în manie, în schizofrenie. Iluziile au de obicei o durată scurtă (de la câteva minute, la câteva ore); ele sunt mobile și uneori pot fi cu greu deosebite de tulburările de schemă corporală sau de halucinații (percepții fără obiect).

a) Pareidolie: formă de iluzie vizuală patologică, de interpretare imaginativă a unor desene anodine ale unui plafon, covor sau unghiurile unei încăperi, norii de pe cer, fiind luate drept persoane, ochi înfricoșători, forțe fantastice, monștri, animale agresive.

b) Metamorfopsiile: sunt iluzii ale aprecierii obiectelor în spațiu. Obiectele sunt văzute mai mari - **macropsii**, sau mai mici - **micropsii**, mai apropiate sau depărtate - **porropsii**, alungite sau lărgite - **dismegalopsie**. De exemplu, strada poate să apară foarte lungă, locuința foarte înaltă, înclinată etc.

c) Falsele recunoașteri: constau în identificarea greșită a diverselor persoane, posibilă și la omul normal, însă el întotdeauna își corectează confuzia.

O altă variantă mai aparte a falselor recunoașteri este fenomenul cunoscut sub denumirea "deja trăit" ("déjà vécu") sau, dimpotrivă, "niciodată văzut" ("jamais vu") bazat pe tulburarea fazei de recunoaștere a memoriei.

Aceste iluzii se întâlnesc în sindromele de derealizare și depersonalizare și în epilepsia temporală simptomatică.

d) Iluzia sosisilor (Capgras)

Sub denumirea de sosis se înțeleg persoane diferite, dar asemănându-se între ele atât de mult, încât nu se pot deosebi una de alta.

Simptomul descris sub numele de iluzie a sosisilor corespunde faptului că bolnavul atribuie aceeași identitate mai multor persoane care, în realitate nu se aseamănă între ele sau se aseamănă foarte puțin.

Iluziile auditive - se situează pe locul al II-lea ca frecvență și constau în impresia că diferite sunete sau zgomote sunt mai apropiate, mai puternice, mai îndepărtate, mai discrete, mai estompe.

Uneori diferitele sunete sau zgomote sunt interpretate și modificate calitativ, fiind percepute de bolnav sub forma unor injurii, strigăte de deznădejde, identificarea lor realizându-se în mod eronat. Acest fenomen, în care bolnavul ia ceva drept altceva, trebuie deosebit de interpretarea senzorială, în care se identifică corect excitantul senzorial.

Iluziile gustative și olfactive - constau în perceperea eronată a gustului sau mirosului normal a substanțelor rapide sau odorante (**parosmie**).

Iluziile interoceptive sau viscerele constau în perceperea eronată a funcționării unor organe sau aparate.

Iluziile de modificare a schemei corporale reprezintă perceperea denaturată a formei, măririi, greutatei și poziției propriului corp.

Bolnavii cu astfel de tulburări au senzația chinuitoare a lungirii sau măririi corpului (acesta depășește limitele patului, "picioarele ies pe fereastră", "ajung în tavan"), au senzația fragmentării corpului.

Unii dintre acești bolnavi se adresează cu insistență instituțiilor de chirurgie plastică, cabinetelor de cosmetică, pentru a înlătura "defecțiunea".

În concluzie, iluziile pot fi întâlnite la :

- persoane normale, favorizate de circumstanțe externe (distanță mare, lumină insuficientă, crepuscul), solitudine, sugestibilitate, emotivitate, stare de trecere de la veghe la somn.

- persoane cu tulburări funcționale, sau leziuni ale receptorilor, căilor de conducere sau zonelor centrale integrative.

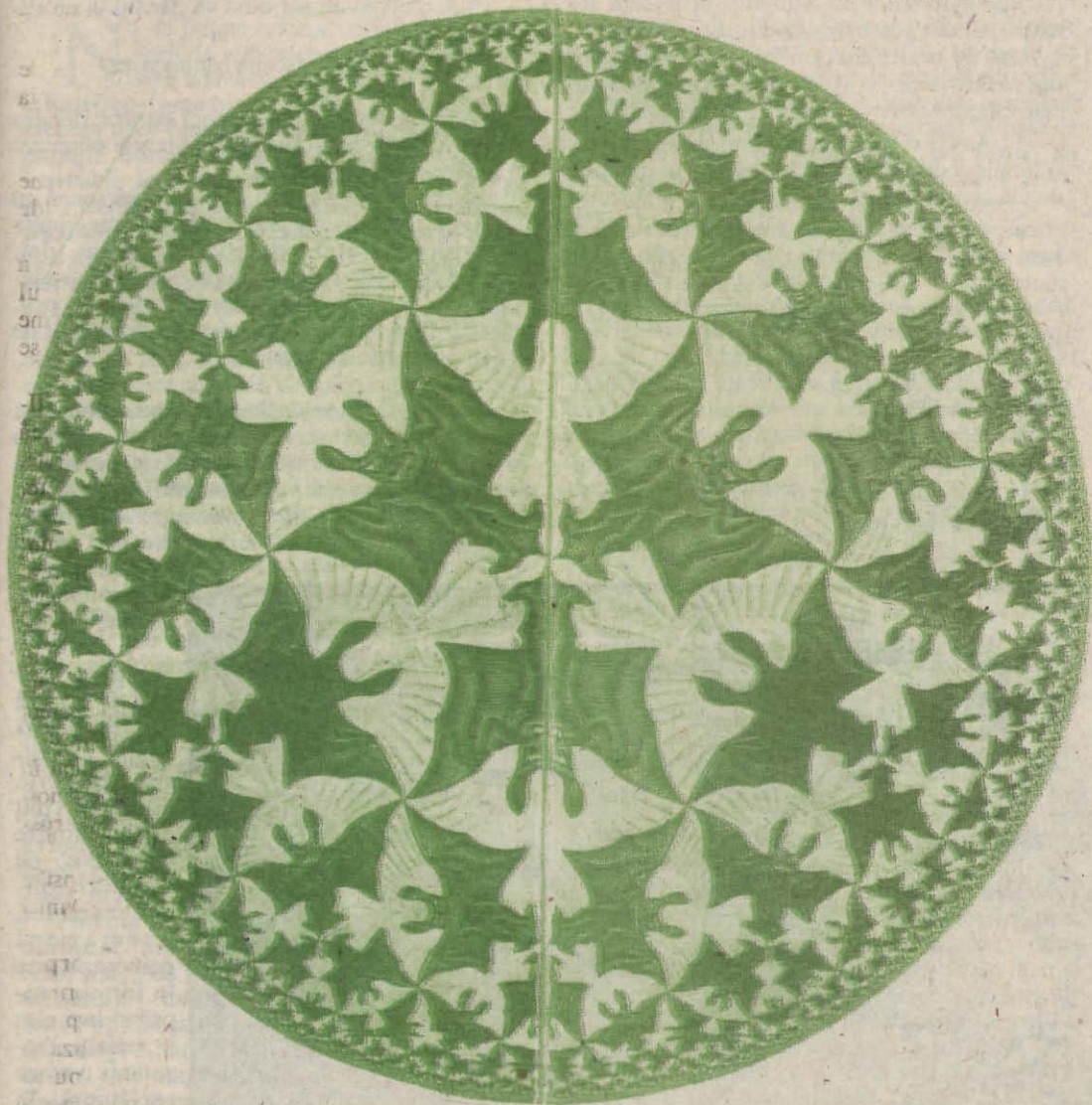
- persoane cu stări febrile, boli infecto-contagioase sau toxice.

- persoane cu stări confuzionale.

- persoane nevrotice (în special obsesivofobici sau isterici).

- persoane psihotice, în perioada de debut a schizofreniei, în stări delirante și depresive.

Cristina Anisescu



În Arcul Limită IV (Escher, 1960), tema utilizată de artist este dualitatea, fiecare figură este limitată de celelalte și fiecare este, pe rând, personaj sau parte a celeilalte. În acest "pavaj" hiperbolic, figurile apar ochilor noștri euclidiani din ce în ce mai deformate, pe măsură ce li se diminuează talia. Măsurate cu metrica internă a universului gravurii, toți îngerășii și demonii au exact aceeași talie și formă. Un număr infinit de copii se repetă indefinit, fără a putea vreodată să scape din interiorul cercului.

SUNTEȚI SUGESTIBIL?

Sugestia este una din modalitățile de interacțiune umană în sensul capacității indivizilor de-a impune prin forța afirmației, o idee sau o emoție asupra altora.

Cât de mult reacționăm la forța sugestiei sau cât de puțin, o puteți afla răspunzând afirmativ sau negativ la următoarele întrebări :

1. Aveți o experiență care vă permite să anticipați cum vor evolua lucrurile în domeniul dv. de activitate?

2. Vă puteți concentra asupra activității pe care o desfășurați, chiar și în prezența zgomotelor?

3. Preluati și folosiți cu ușurință ideile altora?

4. De obicei, sunteți o persoană superstițioasă?

5. Când urmăriți un film vă implicați sufletește în acțiune?

6. Retrăiți cu "ochii minții" momente importante din viața dv.?

7. Vă place să "copiați" o celebritate?

8. Credeți că sunteți emotiv?

9. Puteți reconstrui mental chipul dv. din copilărie sau adolescență?

10. V-ar place să fiți hipnotizat?

11. Vă considerați a fi o persoană sensibilă?

12. Aveți suficientă imaginație?

13. Salivați atunci când vă gândiți la un aliment preferat?

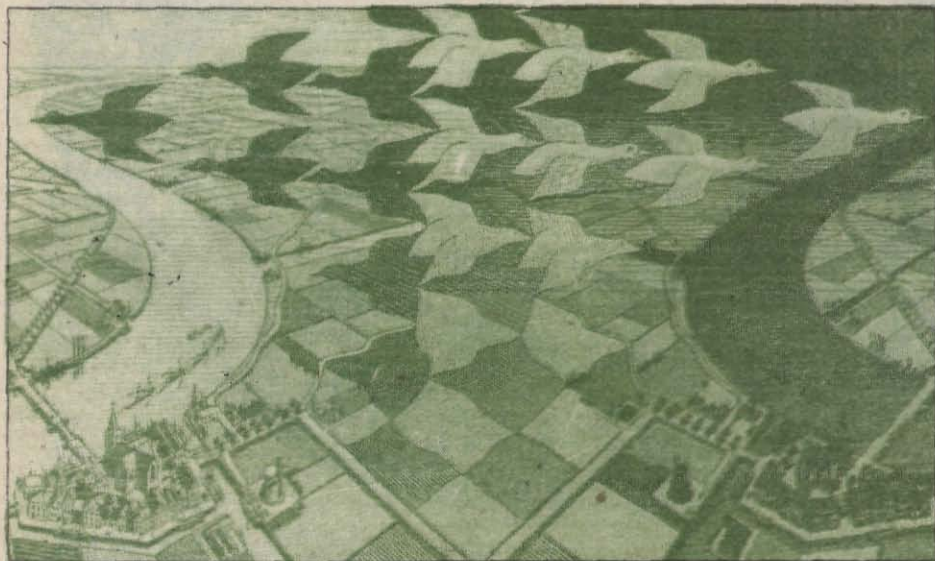
14. Sunteți o persoană bănuitoare?

Acordați-vă câte un punct pentru fiecare răspuns afirmativ și însumați punctele obținute. Dacă realizați un punctaj :

Între 14-10 puncte: Sunteți o persoană cu un înalt grad de sugestibilitate, cu imaginație dezvoltată, fiind receptivă la noile idei. Prezențați un spirit critic puțin dezvoltat și adeseori sunteți neîncrezătoare în forțele proprii. Astfel de persoane prezintă și un grad înalt de susceptibilitate hipnotică.

Între 9-5 puncte: Posedați un nivel mediu de sugestibilitate prezentând un bun echilibru emoțional, siguranță în forțele proprii și o receptivitate ridicată la stimuli noi. Acest echilibru aproape perfect între rațiune și emoție ar putea duce la o sărăcire a vieții afective "păcătuiind" prin intelectualizare.

Între 4-0 puncte: Sunteți o persoană cu sugestibilitate mică, cu simț critic foarte dezvoltat, cu trăsături volitive puternice, permanent neîncrezătoare în forțele proprii și mai ales în ceilalți. Prezențați o mare rezistență la sugestia și noi idei.



În "Ziua și Noaptea" (Esher), câmpia din mijloc se metamorfozează în două grupe de păsări. Această imagine ilustrează, de asemenea, conceptul de transformare topologică, prin intermediul căreia o figură este deformată fără a fi desfăcută sau fragmentată. Reflexia și dualitatea sunt prezente în mod egal: păsările negre zboară deasupra unui sat luminat de soare, în timp ce păsările albe survolează imaginea opusă și nocturnă a aceleiași scene.

**Cristina
Anisescu,
psiholog**

ILUZIA în Science Fiction

Nu de puține ori s-a vorbit despre creatorii de artă science-fiction ca despre niște adevărați “născocitori de iluzii”; științifico-fantasticul rezidă, în special, în crearea unor lumi diferite de cea reală, a unor situații deseori nemaîntâlnite, dar care au, inevitabil, acea verigă de legătură necesară pentru a menține contactul cu umanul, cu realitatea, dând astfel iluzia că ceea ce se întâmplă acolo este adevărat. Pentru o mai veridică “poveste”, scriitorii caută să se identifice cât mai profund cu personajele lor (trăiri emoționale, modul de a reacționa la diferite situații etc.); în această ordine de idei, Romulus Bărbulescu – binecunoscut autor autohton de science fiction –, îmi mărturisea odată că a plâns, pur și simplu, atunci când a ajuns la concluzia că trebuie să “ucidă” un personaj, fiindcă acest lucru cădea bine în “economia” romanului. De aici și concluzia, deloc iluzorie, că autorii se atașează sentimental de personajele lor.

În ultimele decenii, arta science-fiction a devenit o unealtă eficientă de creare a realităților deformate, dar și – de ce nu? – o modalitate cu un grad, mai mult sau mai puțin apreciabil, de siguranță în previziunile privind viitorul socio-economic al omenirii; să ne amintim numai de câteva din creațiile marelui precursor al science-fictionului mondial, scriitorul francez Jules Verne, care a anticipat în romanele sale multe din realizările ulterioare ale omului: submarinul (în “Douăzeci de mii de leghe sub mări”), avionul (în “Robur Cuceritorul. Stăpânul lumii”), zborul spre Lună (în “De la Pământ la Lună. În jurul Lunii”).

Nevoia de evadare din realitate a ființei umane se face din ce în ce mai mult simțită în acest sfârșit de mileniu, oamenii recurgând pentru aceasta – tot mai des, se pare – la lecturarea unei cărți SF, la vizionarea unui film de aceeași factură și chiar la audierea unei muzici care, acum, este considerată “muzica viitorului”. Tocmai de aceea, misiunea creatorilor de science-fiction devine deosebit de responsabilă și dificil de realizat, căci ei caută să descopere cât cât mai apropiate de realitate, pe care cititorii să pășească având iluzia că pășesc de fapt pe cele normale. Viitorul utopice (Isaac Asimov, cu a lui serie “Fundajia”, ori Arthur C. Clarke cu “Odiseile spațiale”) sau distopic (David Brin cu

“Poștașul vine după Apocalips”, ori Roger Zelazny cu “Drumul Iadului”), se naște pe hârtie din dorința autorilor de a oferi cititorilor variante de “fugă” din real. Lumile noi, eșafodate pe principii care nu se mai încadrează în ceea ce denumim “obișnuit”, precum în “Zei Inșiși” de Isaac Asimov sau în trilogia “Jocul lui Ender”, “Vorbitor în numele morților”, “Xenocide” a lui Orson Scott Card, atrag cititorul prin iluzoriul lor, prin impresia aproape materială că acolo este realitatea și noi trăim, de fapt, în real.

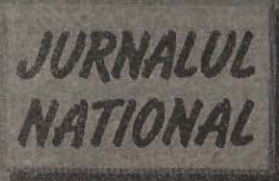
Omul este o ființă imitativă și, din această cauză, sarcina autorilor de science-fiction este delicată, căci scrierile lor pot juca uneori roluri importante în modelarea personalității cititorilor. Iar cum literatura SF este adresată, cu precădere, unui segment de indivizi cu vârste adolescente, atunci când se clădește întregul eșafodaj psihic al ființei umane de mai târziu, este lesne de înțeles dificultatea cu care scriitorii trebuie să abordeze subiectele romanelor lor; istoria rasei umane a dovedit din plin faptul că ideile vehiculate mai întâi în cărți, au devenit mai apoi realitate și, în acest sens, cu toții ne putem reaminti de valul de proteste care a cuprins societatea atunci când s-a vehiculat prima dată ideea înlocuirii omului în muncă de către roboți; s-a creat atunci iluzia că această strategie economică va duce, inexorabil, la pierderea slujbelor și, implicit, la drame familiale extrem de dureroase. A venit însă Isaac Asimov, un “creator de ficțiuni”, cu seriile lui de povestiri și romane science-fiction despre roboți (“Eu, Robotul”, “Soarele gol”, “Caverne de oțel”, “Roboții Aurorei”), explicând tuturor că robotul nu-i ceva de care să ne fie teamă, că va veni o vreme când “omul de tinichea” se va transforma într-un prieten adevărat, un prieten ce nu înșeală, nu bârfește, nu întoarce spatele, scriitorul american reușind astfel să îndrepte percepția deformată a opiniei publice despre fenomenul “robot”. Și oamenii l-au crezut pe Asimov, iar roboții lui, o dată cu trecerea timpului, devin din ce în ce mai reali, demonstrând că a avut dreptate.

În încheiere, putem afirma – dacă nu cu certitudine, măcar cu extrem de puțină îndoială – că iluzia în SF reprezintă încă un drum, deosebit de incitant, pe care ființa umană poate pași spre cunoașterea de sine.

Pavel D. Constantin



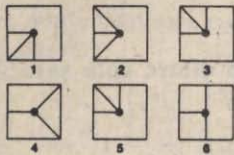
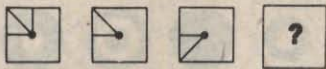
Noi vindem produsele clienților noștri
Tel.: 212 06 19 Fax: 212 01 88



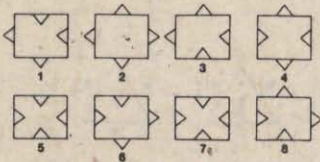
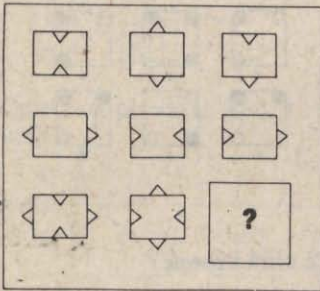
Evaluati-vă nivelul intelectual !

Efectuând acest test, vă puteți evalua global coeficientul intelectual. Timpul de lucru nu trebuie să depășească 30 minute.

1. Care dintre cele șase figuri propuse completează seria?



2. Care este numărul figurii care completează seria?



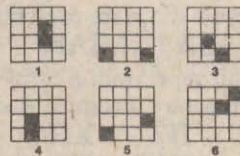
3. Dintre următoarele cuvinte, care este cel ce nu se potrivește cu celelalte?

AELAL
NATALP
ASICRAN
ALAC
LECOIHG

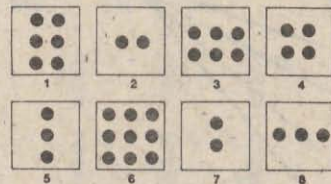
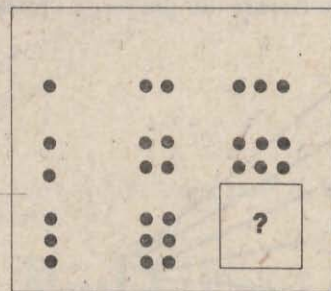
4. Care sunt cifrele care lipsesc?



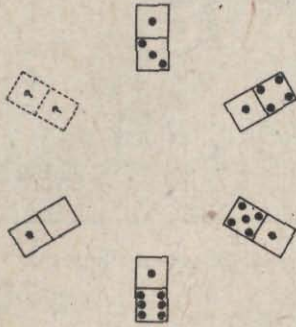
5. Care este figura, dintre cele șase propuse, care se aliniaza seriei?



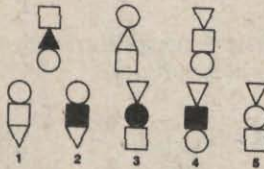
6. Care este numărul figurii care completează seria?



7. Ce piesă de domino lipsește din serie?



8. Ce figură completează seria?



9. Găsiți un cuvânt care formează alte două cuvinte cu literele din afara parantezelor:

SA (...) CAN

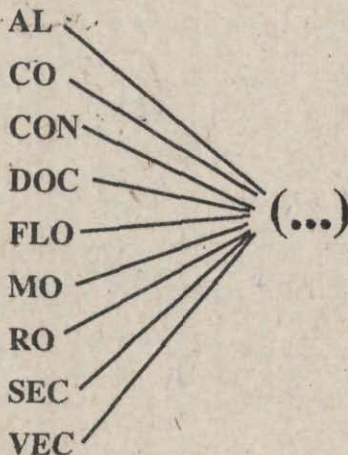
10. Punctul reprezintă o cifră pe care trebuie să o găsiți pentru a completa seria:

IV3 II2 XII4 VIII5
XVI5 III3 V2 XIX.

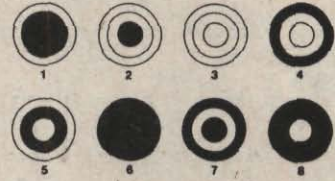
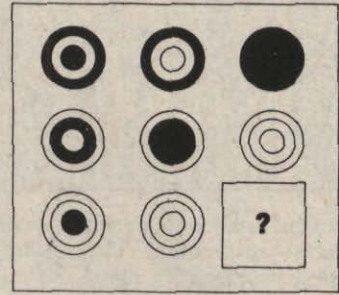
11. Ce cuvânt se înscrie între paranteze?

CALIN (LUNA) CRUZI
SAMAR (...) POAME

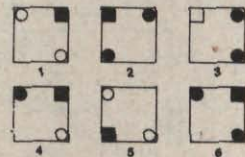
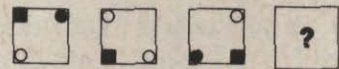
12. Găsiți un cuvânt care formează un alt cuvânt cu fiecare din grupurile următoare de litere:



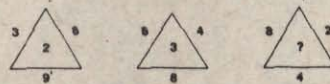
13. Care este numărul figurii ce completează seria?



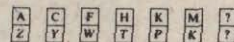
14. Care dintre cele șase figuri completează seria?



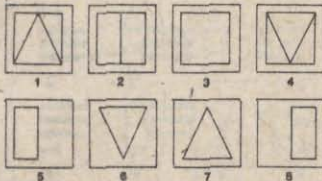
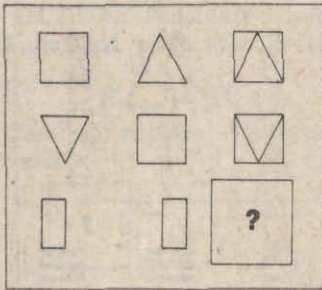
15. Ce cifră lipsește?



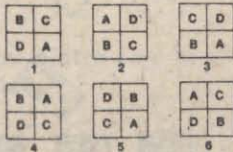
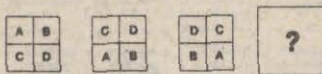
16. Care literă completează seria?



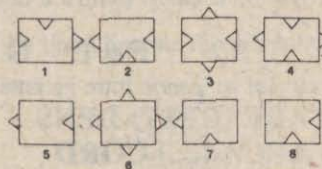
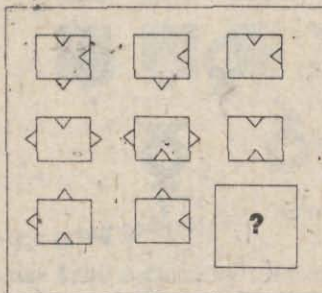
17. Care este numărul figurii care completează seria?



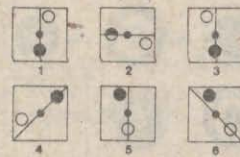
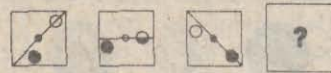
18. Care dintre cele șase careuri de litere completează seria?



19. Care este numărul figurii care completează seria?



20. Care dintre cele șase figuri completează seria?



21. Cu ce cuvânt se completează următoarea frază?

Ceara este pentru albină; umbra este pentru...: melc, crap, nisetru, cașalot, anghilă, broască.

22. Ce cifră lipsește?

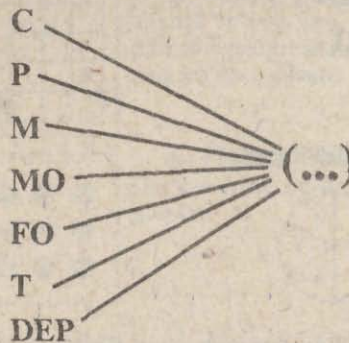
23 (32) 41

47 (?) 31

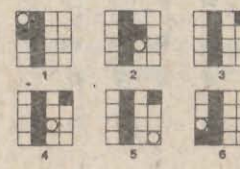
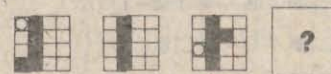
23. Ce substantiv trebuie exclus din serie?

cupru, fier, aluminiu, plumb, bronz, staniu

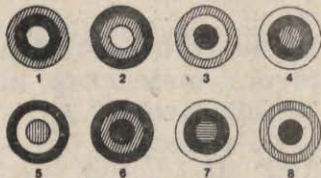
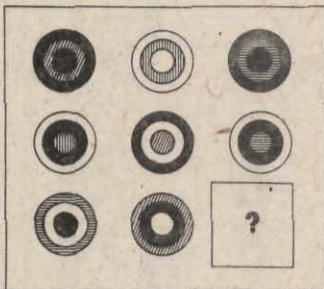
24. Ce cuvânt poate forma un alt cuvânt cu fiecare din următoarele grupuri de litere?



25. Care dintre cele șase figuri completează seria?



26. Care este numărul figurii care completează seria?



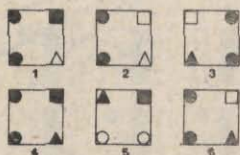
27. Care cuvânt nu se potrivește în următoare serie?

- NILU
- TIRAM
- LIEPRIA
- NEVIRI
- OIJ

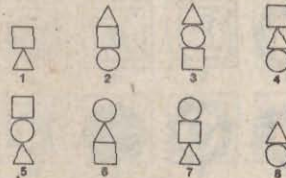
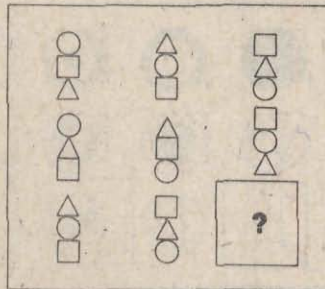
28. Ce cifră lipsește?



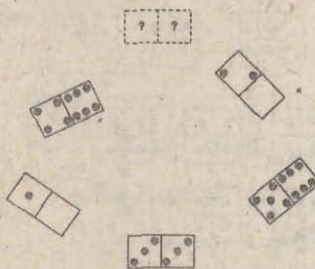
29. Care dintre cele șase figuri completează seria?



30. Care este numărul figurii care completează seria?



31. Ce piesă de domino lipsește?



32. Ce figură trebuie eliminată?



33. Punctul reprezintă o literă sau o cifră pe care trebuie să o găsiți pentru a completa seria.

- A 43 C 52 E 61 G 8.

34. Ce cuvânt se înscrie între paranteze?

- TARE (REST) DENS
- ARCA (...) CORD

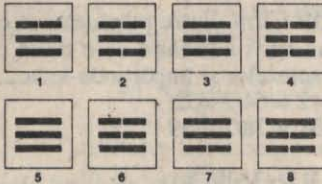
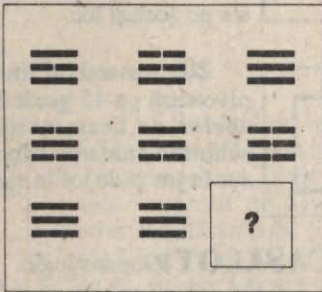
35. Completați cuvântul din paranteze:

**FILAT (TORS) BUST
AUREOLA (.....) CLUB**

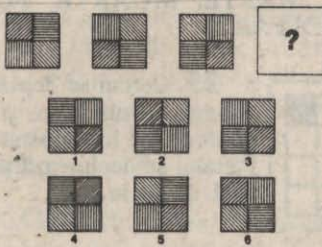
36. Găsiți un substantiv comun care formează alte două cu literele din afara parantezelor:

P (....) IRE

37. Care este numărul figurii care completează seria?



38. Care dintre cele șase figuri completează seria?



ser

nătoarea

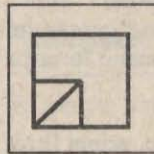
30. Ce literă lipsește din tabelul următor?



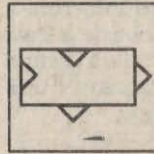
40. Ce literă lipsește din tabelul următor?

8	5	11
13	?	4
3	12	9

REZULTAT:



1. Linia orizontală este imobilă. Celelalte două se rotesc de fiecare dată cu 45 grade, în sens contrar acelor de ceas.



2. Figura de jos de pe fiecare coloană se obține prin superpoziția celor două figuri precedente.

3. NATALP (PLATAN)
Este singurul arbore într-o serie de flori, în ordine: LALEA, NARCISA, CALA, GHIOCEL.

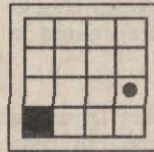
4. Mergând în zig-zag sus-jos, plecând de la 4 superior, fiecare cifră se divide prin 2 dacă este sus și se multiplică cu 3 dacă este jos:

$$4 (:2=)2(x3=)6(:2=)3(x3=)9$$

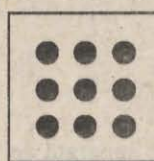
În același mod, dacă se pleacă de la 4 inferior, fiecare cifră se multiplică cu 3 dacă este jos și se divide cu 2 dacă este sus:

$$4(x3=)12(:2=)6(x3=)18(:2=)9$$

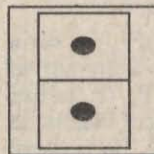
Deci, cifrele lipsă sunt 9/9.



5. Punctul progresaază cu o căsuță în zig-zag, în timp ce pătratul progresaază pe diagonală tot cu o căsuță.



6. Fiecare figură crește pe fiecare linie cu un rând suplimentar.



7. Valorile UNU sînt distribuite o dată sus, o dată jos. Plecînd de la TREI superior, urmează o suită de valori crescătoare ce alternează sus-jos: 3, 4, 5, 6, 0, 1.



8. Elementul central rămîne în același loc și își schimbă culoarea. Elementele de sus și de jos își modifică doar poziția.

9. CAL Formează cuvintele SACAL și CALCAN.

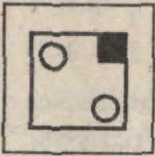
10. 5 Cifrele arabe corespund numărului de bare care formează cifrele romane în urma cărora se găsesc.

11. MARE Pe fiecare linie, prima literă a cuvântului dintre paranteze este a treia a cuvântului din stânga; a doua literă este a treia a cuvântului din dreapta; a treia literă este a cincea a cuvântului din stânga; a patra literă este a cincea a cuvântului din dreapta.

12. TOR formează cuvintele: ALTOR, COTOR, CONTOR, DOCTOR, FLOTOR, MOTOR, ROTOR, SECTOR, VECTOR.



13. Pe fiecare linie, figura centrală corespunde unei schimbări de culoare a cercului central, figura din dreapta, unei schimbări a culorii cercului median.



14. Pătratul, cercul negru și cercul alb se deplasează toate trei cu un sfert de tură în sens contrar acelor de ceas. Cercul negru își schimbă culoarea la fiecare deplasare.

15. Cifra din interiorul fiecărui triunghi este egală cu produsul cifrelor laterale divizate prin cifra bază:

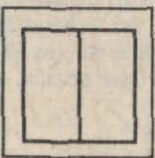
$$3 \times 6 = 18 / 9 = 2$$

$$6 \times 4 = 24 / 8 = 3$$

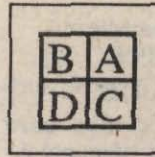
$$8 \times 2 = 16 / 4 = 4$$

16. Fiecare literă de sus este separată de cea care o precede prin 1, apoi 2, apoi 1, apoi 2, apoi 1, apoi 2 alte litere:

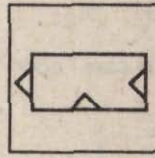
A(b)C(de)F(g)H(ij)K(l)M(no)P. Jos, seria se stabilește astfel: Y (prima literă înainte de Z), W (la două litere înainte de Y), T (la trei litere înainte de W), P (la patru litere înainte de T), K (la 5 litere înainte de P), E (la 6 litere înainte de K).



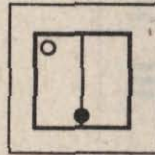
17. Figura din dreapta se obține pe fiecare linie din adunarea celor două figuri precedente.



18. A și D se rotesc cu un sfert de tură în sens contrar acelor de ceas: C și B în sens direct, tot cu un sfert de tură.



19. Figura din dreapta se obține pe fiecare linie prin superpoziția celor două figuri precedente; triunghiurile exterioare se anulează dacă sînt situate pe același loc.



20. Ansamblul linie și cerc pivotază cu 45 grade în sensul acelor de ceas; cercurile își schimbă culoarea când trec de sus în jos și de jos în sus.

21. CASALOT Răspuns logic.

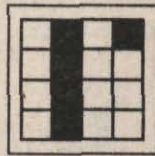
22. 39 Cifra dintre paranteze se obține pe cele două linii adunând cele două cifre din afara parantezelor și împărțindu-le la 2.

$$23 + 42 = 64 / 2 = 32$$

$$47 + 31 = 78 / 2 = 39$$

23. BRONZ Este singurul aliaj printre metale.

24. ARTE Formează cuvintele CARTE, PARTE, MARTE, MOARTE, FOARTE, TARTE, DEPARTE.



25. Cercul se deplasează în zig-zag de sus în jos și dispăre de două ori în coloana neagră. Pătratul se deplasează pe diagonală de jos în sus.

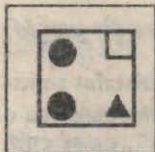


26. Pe fiecare linie, razele sunt o dată verticale, o dată orizontală și o dată în diagonală. Cercurile albe și negre devin prima dată negre și albe, apoi redevin albe și negre.

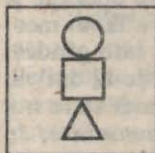
27. APRILIE (LIEPRIA) Toate celelalte sunt zile ale săptămânii: LUNI, MARTI, JOI, VINERI.

28. 1 Este o progresie de tip -3, +2

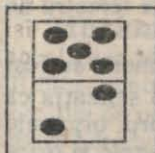
$$6(-3)=3(+2)=5(-3)=2(+2)=4(-3)=1$$



29. Cercul de jos și triunghiul se răsucesc în sens contrar acelor de ceas; cercul își schimbă culoarea la fiecare deplasare. Cercul de sus și pătratul se deplasează în sens direct și își schimbă de fiecare dată culoarea.



30. Pe fiecare linie, trei elemente sunt reprezentate de trei ori într-o ordine mereu diferită.



31. Plecând de la domino 6/4, se observă două șiruri distincte. În primul, fiecare valoare este separată de următoarea printr-o altă valoare (a doua în șirul logic): 6(0)1(2)3(4)5(6)0(1)2. În al doilea șir, fiecare valoare este separată de următoarea prin alte două valori: (5-6)0(1-2)3(4-5)6(0-1)2(3-4)5.



32. Singura figură care este compusă din trei elemente, celelalte fiind compuse numai din două elemente.

33. Poziția fiecărei litere în alfabet este dată de diferența cifrelor care urmează acestei litere în seria propusă: A este prima literă în alfabet și se obține prin diferența cifrelor care o urmează ($4 - 3 = 1$); C este a treia literă ($5 - 2 = 3$); E este o cincea literă ($6 - 1 = 5$); G este a șaptea literă ($8 - 1 = 7$).

34. CODA Prima literă a cuvântului din paranteze este a treia a cuvântului din stânga; a doua literă este a doua din cuvântul din dreapta; a treia este a patra a cuvântului din dreapta; a patra este prima a cuvântului din stânga.

35. CERC este sinonim la stânga cu AUREOLA și la dreapta cu CLUB, așa cum TORS este sinonim la stânga cu FILAT și la dreapta cu BUST.

36. ROST formează cuvintele PROST și ROSTIRE.



37. Pe fiecare linie, figura centrală este obținută prin transformarea liniei superioare; figura din dreapta, prin transformarea liniei de mijloc; liniile pline devin întrerupte, iar cele întrerupte devin pline.



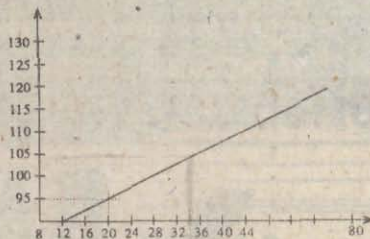
38. Pătratul de sus stânga și cel de jos dreapta, se deplasează de fiecare dată cu un sfert de tură, în sens contrar acelor de ceas. Pătratul de sus dreapta și cel de jos stânga se deplasează în sens direct tot cu un sfert de tură.

39. Î (Â) Toate literele sunt vocale: A, E, I, O U.

40. 7 Totalul fiecărei linii și fiecărei coloane este mereu 24.

EVALUARE:

Pentru a vă transforma scorul (numărul de răspunsuri exacte obținute) în C.I. (coeficient de inteligență) vă raportăm la graficul următor:



Înmulțiți cu 2 scorul obținut.

Exemplu: ați răspuns la 10 întrebări, deci $10 \times 2 = 20$. Această cifră se notează pe linia orizontală și se ridică o perpendiculară care pleacă din acest punct și întâlnește diagonala din grafic. Cele două linii se întâlnesc în punctul x. De la x se trasează o perpendiculară pe verticala graficului care, în exemplul dat corespunde punctului 100. Punctul în care perpendiculara ce pleacă de pe diagonală întâlnește verticala graficului reprezintă valoarea C.I.

Acest rezultat este doar orientativ și nu reprezentativ pentru talentele dv., el putând fi influențat, într-o oarecare măsură, de factorii exteriori.

130 și mai mult	excepțional
120 - 129	foarte bun
110 - 119	bun
90 - 109	mediu
80 - 89	slab
70 - 79	inferior
69 și mai puțin	deficient

Mihaela Constantinescu

CONCURS DE ESEURI

Stimați cititori,

Pentru a vă stimula imaginația și contribuția la realizarea revistei care o dorim să fie din ce în ce mai mult pentru dv. și a dv. vă propuем un concurs inedit, dotat firește cu premii (în valoare de 100 000 lei).

Temele concursului sunt subiectele numerelor noastre viitoare: SECRETUL, VISUL, ILUZIA (vol. II). Așteptăm eseurile sau orice alte contribuții originale vă reprezintă, până la 28 aprilie a. c. (data poștei). Nu mai mult de 4-5 pagini dactilografiate la 2 rânduri: Cele mai bune lucrări vor fi premiate și publicate în revistă.

Vă rugăm, de asemenea să ne scrieți ce subiecte viitoare ați dori să abordăm în revistă.

MULT SUCCES!

Redacția

* În momentul lansării s-a instalat sentimentul detașării de propria-mi persoană, ca o "dedublare", ca un "Alter-Ego", ca și cum eram în afara propriei mele persoane, văzându-mă implicat în misiunea propriu-zisă, cu maximum de luciditate în fiecare operație și acțiune. Se produsese o scindare a Eului meu: primul "Eu", aparținând aceluia care gândea, planifica, acționa logic, iar cel de-al doilea, fiind executantul primului. Această stare n-a fost prezentă decât în situații deosebite, de limită, în desfășurarea zborului.

▲ Aterizarea și adaptarea la terestru au implicat și modificări perceptivе?

* Într-adevăr, primele fenomene au fost cele legate de poziție. Aveam senzația că Pământul îmi trage întregul corp, organele interne le simțeam anormal de grele și orice înghițitură o simțeam ca bolovan pe un în stomac.

Psihologic și fiziologic, redescopeream înțelesul cuvântului "cădere", de-acolo de sus, unde pentru noi își pierduse semnificația.

Oricum, trăiam satisfacția că mi se împlinise marele meu vis, acela de a fi printre astre.

**A consemnat
Cristina Anisescu**

DRUMUL CEL MAI SCURT CĂTRE INFORMAȚIE



RADIO DELTA

București, Ploiești și Valea Prahovei

93,5 FM

O GAMĂ COMPLETĂ DE SERVICII PROMOȚIONALE

TEL. (01) 631 73 89 * FAX (01) 311 34 32**

CONSTANȚA · BRAȘOV · GALAȚI · BUZĂU · RM. VALCEA · ORADEA · FOCSANI

POȘTA REDACȚIEI

Manea Mihaela,
Oradea - așteptăm și alte materiale de la dv., care să respecte tematica revistei.

Ghinea Viorica (studentă, anul V Facultatea de Pedagogie, București) - foarte interesant studiul dv., din care publicăm un fragment. Vă mai așteptăm și cu alte colaborări.

Mocanu M. Ioana,
localitatea Mircea-Vodă, jud. Brăila - pentru "valorificarea creației de poezie", vă rugăm să vă adresați unei reviste sau edituri de specialitate.

Birău Daniela,
Craiova - informațiile pe care le-ați cerut, le veți primi, prin corespondență. Mulțumim pentru propunerile dv.

Bădulescu Constantin - includerea unei dischete în fiecare revistă este extrem de costisitoare și nu toți cititorii pot dispune de un calculator. Mulțumim și pentru celelalte sugestii.

Redacția

AN OPEN GATE TO THE WORLD,

42 destinations on four continents



Abu Dhabi, Amman, Amsterdam, Athens,
Bahrain, Bangkok, Barcelona, Beijing,
Beirut, Berlin, Brussels, Budapest, Cairo,
Calcutta, Chicago, Copenhagen, Delhi,
Damascus, Dubai, Dusseldorf, Frankfurt,
Istanbul, Karachi, Kiev, Kisinev,
Kuwait, Larnaca, London, Madrid,
Manchester, Moscow, New York,
Paris, Prague, Rome, Sofia,
Stockholm, Stuttgart, Tel Aviv,
Vienna, Warsaw, Zurich.

SOLUȚIA CARELUI:

ÎN PAS CU

MODA

1. CASE DE MODA;
2. STIL - VOCATII;
3. ELITA - ANION;
4. BLUZA - AZT - DE;
5. AIEA - PRIER;
6. TET - RIMEL - SI;
7. IRIS - EE - ATE;
8. SE - SALAM - ICS;
9. DESENATORI;
10. AHA - AXA - ER;
11. AMPLU - IMATE;
12. CREATOR - PRET.

START 2001, ILUZIA PERFECTĂ

Mari și mici, ne-am obișnuit, de o bucată de timp, să citim cu un interes major, o "revistă lunară ilustrată pentru tineret" - START 2001. Articolele ei, dar mai ales desenele și fotografiile ne captivează existența, ne transpun în lumile paralele ale științei, tehnicii, artei, culturii, educației, hobby-urilor diverse, creându-le, cel mai adesea, imaginea ideală, pe care autorii lor o abordează întotdeauna cu entuziasm și profesionalism. Este meritul incontestabil al unei echipe de maeștri în arta editorială: Redator-șef Ioan Voicu, Secretar general de redacție Horia Aramă, prezentarea grafică Mariana Stejereanu, colectiv redacțional - Șerban Ciucescu, Ioana Minescu, Mihaela Pintilescu, care constituie un inimos colectiv, ce realizează, într-o manieră singulară, această revistă unică în peisajul publicistic autohton. Ne luăm îngăduința de a-i felicita sincer pe colegii noștri, pentru extraordinara lor realizare, adevărată perfecțiune în materie, fapt ce determină ca revista START 2001 să fie în permanență solicitată, căutată și citită cu un interes inepeizabil. (Emilian Dobrescu)

Relaxați-vă privirea și concentrați-vă
asupra imaginii de mai jos.
Veți descoperi o INIMĂ,
într-un spațiu tridimensional.
Succes !



SOCIETATEA
ȘTIINȚĂ & TEHNICĂ S.A.

